

Jaarverslag 2023

15 mei 2024

Voorwoord

Beste natuurliefhebber,

We zijn de verbinding met de natuur verloren. We maken het ecologisch belang onderschikt aan ons economisch belang en denken dat we buiten en boven de natuur staan. Dat maakt dat er steeds meer natuur verdwijnt, soorten uitsterven, ecosystemen ontwrichten. En dat is verdrietig, verontrustend, alarmerend. Zeker omdat de natuur zó belangrijk is ook voor onze eigen gezondheid. De natuur is niet alleen buiten ons maar zit in ons, we kunnen niet zonder.

Maar wat we verloren zijn, kunnen we weer terugvinden. Want wat als het ons lukt het wereldbeeld te kantelen? Dat we onszelf een ander verhaal gaan vertellen over onze plek in de wereld, onze relatie met de natuur. Ontdekkingsreiziger Arita Baaijens vertelde er afgelopen jaar al over in ons magazine Mens en Natuur en op onze medewerkersdag: 'We hebben verhalen en taal nodig waarin natuur de maat der dingen is.' Dat maakt andere inzichten en andere denksporen mogelijk.

IVN staat voor die verbinding tussen mens en natuur, nu meer dan ooit een urgente missie. Met nieuwe verhalen verbinden wij mensen met natuur, in hun eigen leefomgeving. We verbinden mensen met elkaar, om samen te werken aan onze opgave. Omdat de natuur belangrijk voor ons is, zorgt voor rust, voor plezier, voor onze (mentale) gezondheid. Omdat wij vinden dat iedereen daar recht op heeft. Omdat we zo (her)ontdekken dat de natuur niet los van ons bestaat.

We vinden het fantastisch dat steeds meer mensen zich bij onze beweging aansluiten. Zo verwelkomden we in 2023 ons 30.000e lid, zetten meer dan 15.000 mensen hun handtekening onder onze petitie 'Alle schoolpleinen gezond en groen in 2030' en sloegen meer dan 30 organisaties de handen ineen om de komende negen jaar te werken aan het vergroenen van 1000 bedrijventerreinen.

In het afgelopen jaar namen we ook afscheid. Jelle de Jong verliet IVN na bijna 15 jaar als algemeen directeur. Onder zijn bezielende leiding bouwde hij IVN uit tot een bloeiende organisatie, iets wat de afgelopen jaren duidelijk niet onopgemerkt bleef. De Jong zet de groene missie voort als directeur van het Wereld Natuur Fonds. Per 1 januari 2024 start Jan Dijstelbloem als nieuwe directeur bij IVN.

We realiseerden een positief financieel resultaat, waardoor we een financieel gezonde organisatie blijven. We zijn trots op de groei van IVN en optimistisch over een groene toekomst. We vergroenen buurten, zetten mensen aan tot groener handelen en we laten hen ervaren hoe prachtig de Nederlandse natuur is. We verbinden partijen en werken steeds meer samen: met andere groene partijen, met het onderwijs, met overheden en met bewoners. Met alle hensen aan dek gaan we ervoor: een leefomgeving waarin mens en natuur weer één kunnen zijn.

Jan Dijstelbloem,
directeur-bestuurder IVN Natuureducatie

Inhoudsopgave

Opgroeien en ontwikkelen	4
Lobby en netwerk	5
Groen aan de slag	6
Campagnes en bereik	7
Thuis en op het werk: een natuurlijke leefomgeving	8
Van onmacht naar daadkracht	9
Netwerk en coalities	12
Natuur in de werkomgeving	15
Onze vrije tijd en gezondheid: kom mee naar buiten	17
Kwalitatief recreëren	18
Aanbod op maat voor jongeren	19
Educatie en communicatie	24
Educatie	24
Communicatie	28
Bestuur en organisatie	30
Integriteit en veiligheid	31
Medewerkers (P&O)	32
Ontwikkeling personeel	32
Managementteam	32
Landelijke Raad	32
Raad van Toezicht	33
Subsidies, fondsenwerving en nationale postcode loterij	34
Financieel beleid	35
Algemeen	36
Bestuurlijke en financiële richtlijnen	37
Samenvatting financiële resultaten	38
Toekomst en begroting 2024 Vereniging IVN	40
Jaarrekening	41

Opgroeien en ontwikkelen

Buiten zijn is goed en gezond voor kinderen en zorgt ervoor dat ze opgroeien tot volwassenen die de natuur in hun hart sluiten. Kinderen brengen een groot deel van hun tijd door op school en de lessen vinden voor 99% binnen plaats. Als kinderen al buiten komen, dan is dit nog vaak op een versteend schoolplein. Dat is jammer, want veel onderzoek laat zien dat de natuur veel positieve effecten heeft en dat bij de meeste kinderen intensief natuurcontact een

leven lang doorwerkt. We willen de natuurlijke nieuwsgierigheid van kinderen voor alles wat groeit en leeft aanwakkeren. Vooral in een tijd van klimaatverandering en biodiversiteitsverlies is het een belangrijk uitdaging om de kwaliteit van natuuronderwijs te vergroten en hoger op de onderwijsagenda te krijgen. In 2023 hebben we aan deze doelstellingen gewerkt middels lobby, partnerships en campagnes.

Lobby en netwerk

Petitie groene schoolpleinen

Momenteel heeft maar liefst zestig procent van de basisscholen in ons land nog een saai, versteend, grijs schoolplein. Hier is het op zomerse dagen vaak te heet om buiten te spelen of les te krijgen en bij hevige regenval staan deze pleinen al snel blank. Op schoolpleinen mét voldoende groen hebben leerlingen minder stress en wordt er minder gepest. Bovendien zijn groene schoolpleinen voor de natuur, die in de versteende omgeving flink onder druk staat, ook een must!

Daarom is IVN Natuureducatie in 2023 een petitie gestart voor 'alle schoolpleinen gezond en groen in 2030'. Met maar liefst **15.677 handtekeningen** is de petitie in januari 2024 overhandigd aan voorzitter Ingrid Michon (VVD) van de commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Dit resulteert hopelijk in meer landelijke regie als het gaat om de vergroening van schoolpleinen. De petitie werd gesteund door ruim twintig maatschappelijke organisaties, waaronder KRO-NCRV, Jantje Beton, Natuur en Milieu en Vogelbescherming Nederland.

Het groene schoolplein van Basisschool de Vliete

Vienna uit groep 5 van basisschool de Vliete in het Zeeuwse Wissenkerke is samen met haar klasgenootjes druk in de weer bij de vijver van de school. Of tenminste, wat doorgaans een vijver is. 'Door de droogte staat er nu bijna geen water in, maar er zijn wel salamanders en kikkertjes hoor', weet Vienna, en ze laat de emmer met water en diertjes erin zien. Normaal gesproken staat het water tot aan de steiger. 'Dan zitten we daarop en kunnen we met het schepnet diertjes vangen. We kijken ernaar en laten ze aan het eind van de pauze weer vrij.'

Van alles te beleven

Vienna en haar klasgenootjes hebben behalve de vijver nog heel veel ander groen tot hun beschikking in de tuin achter de school. Tussen de struiken kunnen ze hutten bouwen en er is een grote berg om te beklimmen met een notenboom erbovenop. In een hoekje van de tuin staan insectenhôtels en daarnaast is een kleine boomgaard met appel- en perenbomen. In moestuinbakken groeien zonnebloemen, er is een natuurbeleefpad en naast het gebouw is zelfs een eigen stukje grond voor de kippen. 'We mogen ze niet voeren of de eitjes rapen, dat mogen alleen groep 7 en 8', vertelt Vienna. In deze groene oase is voor de kinderen altijd wat te beleven. En ze genieten zichtbaar terwijl ze op blote voeten rondrennen. Geen ruzie of gezeur. Vienna vindt de schooltuin 'supergaaf'.

Anders spelen in de natuurtuin

Juf Ann-Marie Vermeulen is ook heel blij met het groene schoolplein. 'We zijn ongeveer acht jaar geleden begonnen met vergroenen',

vertelt ze. 'Er lag een braak stuk grond van de gemeente achter onze school. De gemeente is heel welwillend wat dat betreft: we mochten het gaan gebruiken als schooltuin.' Juf Ann-Marie vindt het een verrijking. 'We hebben ook nog een plein aan de voorzijde. Daar heb je klimtoestellen en spelen ze vaak met stepjes en skelters. We zien dat ze in de natuurtuin echt anders spelen. Ze zijn zich bewuster van de natuur en gebruiken die bij hun spel.'

Vienna heeft een dierenclub opgericht, omdat ze zo van vlinders houdt. 'Dan kan ik met mijn vriendinnetjes dieren redden waar het niet goed mee gaat.' Juf Ann-Marie kan dit alleen maar aanmoedigen. 'Die bewustwording is zo mooi. Het zou fantastisch zijn als dit ook bij andere scholen meer de norm wordt.'

Partnership met onderwijspioniers

Samen met 12 onderwijspioniers heeft IVN de ambitie om natuur- en buitenonderwijs een sterke plek te geven in het onderwijsprogramma en andere scholen te inspireren. Alle pionierscholen participeren in een traject Expeditie Natuurrijk Leiderschap. Dit is een samenwerking van Operation Education en IVN om de beweging te versnellen waarmee natuur een vanzelfsprekend onderdeel wordt van iedere schooldag.

Groen aan de slag

Contact met de natuur maakt kinderen creatiever, gezonder en socialer. Bovendien leren kinderen beter wanneer ze voldoende kunnen bewegen. Het is van groot belang dat kinderen beseffen dat wij mensen onderdeel uitmaken van de natuur. Door ze actief te laten zijn in de natuur, krijgen ze een beter begrip van de wereld om hen heen en leren ze van de natuur te houden.

We helpen gemeenten om plekken in de leefomgeving van kinderen, zoals scholen en kinderopvang, te vergroenen. Dit maakt kinderen en buurten socialer en gezonder, en de omgeving klimaatvriendelijker en biodiverser. Dat doen we op duurzame wijze. We kijken naar locaties waar het groen, het gebruik en onderhoud ervan ook op de lange termijn geborgd is en werken met biologisch en inheems plantgoed. Dit faciliteren wij ook door het bieden van natuurbeleving en educatie voor ouders, kinderen en professionals op school en in de kinderopvang. Zo planten we het zaadje voor een levenslange verbinding met de natuur en dragen we bij aan het oplossen van andere maatschappelijke opgaven waar we voor staan.

In 2023 hebben we een aantal schoolpleinen vergroend in alle regio's in Nederland, ongeveer 50 klaslokalen groener gemaakt met een IVN BinnenBos en zo'n 50 Voedselbossen geplant bij scholen.

Het aantal vergroende schoolpleinen zit in de lift, maar nog niet veel leerkrachten weten hoe ze het groene schoolplein kunnen inzetten voor hun lesprogramma. Daarvoor hebben we de 'Natuurrijke studiedag' ontwikkeld samen met 15 pilotscholen. In 3 tot 4 maanden leren leerkrachten hoe ze buitenruimte structureel kunnen inbedden in hun lesprogramma. De training zal vanaf 2024 uitgerold worden.

Gelderse groene buddies

Ze gaven zich op als Green Educator in Gelderland om samen een buitenles te organiseren. Ze kregen hulp van hun buddy Marieke Sprey, met jaren ervaring in jeugd- en natuureducatie.

Marieke, vrijwilliger bij IVN Apeldoorn, hielp het duo goed op weg: 'Wat voor natuurles geef je nou begin april? Veel bomen zitten nog niet in het blad. Maar de vogels zijn al wel heel actief, dus daar hebben Ilse en Nienke zich op gestort. Ze stelden met z'n tweeën een heel leuk programma samen; niet voor één groep, maar voor de hele school!'

Het lesgeven was helemaal nieuw voor Ilse. 'Ik werk als logopedist voor kinderen met dyslexie en wil de kinderen op mijn werk een stukje natuur meegeven. Het was fijn om daar wat handvatten bij te krijgen. Nu denk ik eerder aan creatieve werkvormen. Bijvoorbeeld stoepkrijten en takjes zoeken om woorden mee te schrijven.' Nienke (25) gaf tijdens haar opleiding les op een middelbare school: 'Ik merkte dat ik veel van mijn eerdere ervaring kon toepassen. Dat maakte het nog leuker om de buitenles te geven.'

Hun samenwerking gaat nu verder, vertelt Ilse: 'Marieke stuurt weleens een berichtje als ze een vrijwilliger nodig heeft. Laatst hielp ik op de speelweide in Berg & Bos bij een natuurspeurtocht en dan merk ik: dit vind ik dus leuk. Dat zit soms in kleine dingen, zoals kinderen die schommeltjes maken voor kabouters in de boom.'

Marieke vindt het ontzettend leuk om met Ilse en Nienke samen te werken: 'Ik had er eerst wat twijfels over. Hebben ze wel genoeg tijd? Zijn ze niet meteen weer weg? Maar het is verfrissend. Lekker flexibel, snel, niet te veel maren en aan de slag!'

Campagnes en bereik

Alliantie Schooltuinen

Het is wetenschappelijk aangetoond: moestuinieren draagt bij aan een positieve houding van kinderen tegenover gezond voedsel. Ze gaan meer proeven en uitproberen en zo wordt spelenderwijs aan smaakontwikkeling gewerkt. Bovendien is het ontzettend leerzaam! Het is een geweldige belevenis om met de hele klas het volledige proces van zaaien tot oogsten tot een smakelijk einde te brengen.

In april vond de Week van de Schooltuin plaats om de schijnwerpers te zetten op het belang en het plezier van schooltuinen. Want elk kind verdient een schooltuin! 480 scholen en bijna 50.000 kinderen deden mee. De week is afgesloten met veel positieve reacties en 80 publicaties in de media.

Campagnes

Om kinderen onder te dompelen in de natuur hebben we in 2023 diverse activiteiten en lesprogramma's ontwikkeld: buitenactiviteiten voor de kinderopvang (Hartje Winter en Modderdag), een campagne voor basisscholen

(Buitenlesdag) en een campagne voor ouders met kinderen (Slootjesdagen). Met alle activiteiten hebben we zo'n 2.000 professionals in het onderwijs en ouders met kinderen een stap dichterbij de natuur gebracht en blijven we ze inspireren.

Jongeren Adviesbureau

IVN Natuureducatie gelooft dat jongeren creatieve antwoorden hebben op maatschappelijke uitdagingen: een stem die gehoord moet worden! Het IVN Jongeren Adviesbureau betreft jongeren tussen de 12 en 25 jaar, vanuit hun opleiding, bij maatschappelijke vraagstukken op het gebied van natuur en duurzaamheid. Dit zijn echte, actuele vragen van bedrijven of overheden. In de rol van adviseur praten jongeren mee over hun eigen leefomgeving. De frisse en onbevangen blik van jongeren kan bestaande denkpatronen binnen organisaties doorbreken en innovatie stimuleren.

In 2023 werkte het IVN Jongeren Adviesbureau samen met 30 scholen, met zo'n 50 docenten en 850 jongeren in het voorgezet onderwijs.

Thuis en op het werk: een natuurlijke leefomgeving

Nederland is een van de dichtstbevolkte landen van de wereld met vooral in de bebouwde omgeving heel veel stoepen, stenen en straten. Meer groen in onze buurten kan een slimme oplossing bieden voor grote uitdagingen zoals klimaatverandering, hittestress, waterberging, biodiversiteit én gezondheid. Groen biedt daarnaast ook haakjes voor buurtparticipatie en sociale cohesie. IVN wil bereiken dat alle

Nederlanders wonen, leren en werken in en met natuur. We vormen de dagelijkse leefomgeving om tot het grootste natuurgebied van Nederland, samen met onder andere onze samenwerkingspartner ASN Bank. We vergroenen niet alleen de tuinen, dakterrassen en balkons van particulieren, maar ook bedrijfstuinen, schooltuinen, buurttuinen en tuinen bij zorginstellingen.

Van onmacht naar daadkracht

Hittestress, waterberging en droogte zijn een steeds grotere uitdaging. Veel van onze wilde planten en dieren hebben het niet makkelijk, zeker niet in de stad. Maar als je alle tuinen bij elkaar optelt, heb je het grootste natuurgebied van Nederland! Veel mensen willen iets doen voor de natuur, maar weten niet goed hoe of denken dat het geen zin heeft. Het ontbreekt hen aan handelingsperspectief. Met een grote tuincampagne en handige Tuiny producten probeerde IVN in 2023 iedereen te inspireren om zijn/haar tuin te vergroenen.

Tuincampagne 'vieze vingers'

In het voorjaar stimuleerden we heel Nederland 'vieze vingers' te maken en aan de slag te gaan in de tuin of op het balkon. Bekende Nederlander Isa Hoes was het gezicht van deze campagne. Voor deze campagne zetten we een uitgebreide mediamix in met ook radio en online video, om zowel mensen direct de tuin in te trekken als te werken aan onze naamsbekendheid. Via social advertenties is het bereik ruim 2,7 miljoen impressies, via NPO video 200.000 impressies en via radio is het bereik in de doelgroep 25-45 jaar 1,1 miljoen mensen. Ook is de campagne twee weken lang te zien op grote schermen op NS stations Amsterdam, Utrecht, Den Haag en Rotterdam. In totaal bezoeken bijna 35.000 mensen onze tuinieren-webpagina en downloadden 6500 nieuwe contacten de Bloeikalender. In deze campagne lanceerden we het 'Tuiny bloeipakket': een pakket met 13 inheemse en biologische planten die zorgen voor een lange bloeihoog van het voorjaar tot het najaar. Mooi kleurrijk voor de mensen én goed voor de vlinders en insecten.

Zelf aan de slag met Tuiny producten

Stel je voor dat we alle tuinen wat groener maken. Daarmee gaan we hittestress tegen, kan de bodem weer regenwater opnemen en geven we plant en dier een thuis. Met onze Tuiny producten, kant-en-klaar pakketten vol inheemse planten die we samen met Sprinklr aanbieden, maken we het supersimpel. Mooi voor jouw tuin én goed voor de biodiversiteit.

Verkochte producten in 2023

- Tuiny Forest 690
- Tuiny Haag 784
- Tuiny Poel 139
- Tuiny Bloeipakket 650
- Totaal 2263

Buurtcampagnes & Street make-overs

Een Natuur in de Buurtcampagne / *street make-over* is een initiatief waarbij IVN samenwerkt met inwoners, vrijwilligers, gemeente, woningcorporaties en lokale organisaties om straten en tuinen te vergroenen in een buurt. Het hoofddoel is om een brede vergroeningsbeweging op te zetten, waarbij bewoners stapsgewijs en herhaaldelijk worden aangemoedigd om groene acties te ondernemen gedurende een periode van meerdere jaren. Dit proces begint met kleine stappen en groeit uit tot een groene buurt. In 2023 werden middels deze campagnes tientallen buurten aangepakt waarbij bijvoorbeeld de Tuiny producten centraal staan, aangevuld met producten als Voedselbossen, groene speelaanleidingen en Tiny Forests.

Buurtcampagnes in Gelderland, Brabant en Utrecht

In Gelderland worden Natuur in de Buurtcampagnes opgezet. Dat is een initiatief waarbij IVN samenwerkt met inwoners, vrijwilligers, gemeente, woningcorporaties en lokale organisaties om straten en tuinen te vergroenen in een buurt. Dit proces begint met kleine stappen en groeit uit tot een groene buurt! [Natuur in de buurt campagne - Gelderland \(ivn.nl\)](#)

Voorjaar 2023 kregen inwoners van Bennekel in Eindhoven en het Gegraaf in Valkenswaard een brief. Een brief van rivier de Dommel met een belangrijke oproep: laten we samen vergroenen. Dat is goed voor de biodiversiteit én voor de buurt. Want: "Zonder Dommel, geen drinkwater, geen natuur, geen biodiversiteit, geen ijsvogel of kikkervis." De actie is een samenwerking van Earthwatch Europe, IVN, Waterschap De Dommel en de provincie Noord-Brabant. [Een brief van de Dommel: samen vergroenen? - Provincie Noord-Brabant](#)

In de provincie Utrecht werken natuurorganisaties Landschap Erfgoed Utrecht, IVN en de Natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU) samen in het programma Groen aan de Buurt. Het programma wordt gesubsidieerd door de provincie Utrecht. Zoals bijvoorbeeld in de Buurtaanpak Stichtse Vecht Antilopespoor. [Buurtaanpak Stichtse Vecht Antilopespoor – Groen aan de Buurt](#)

IVN'er Jacky vergroende haar straat

Hoe enthousiasmeer je je buren om iets voor vogels, insecten en egels te doen? Bij IVN'er Jacky Wetzels (52) gaat dat vanzelf. Ze is zo bevlogen dat haar hele straat veranderde in een oase van vlinders en vogels. 'Mensen komen hier nu speciaal wonen vanwege het groen.'

Op de Laagte Kadijk in hartje Amsterdam komt IVN'er Jacky Wetzels via een trapje haar huis uit. In haar handen heeft ze een keramieken pot met ontspruitende blauwe druifjes. 'Die vind ik net!', zegt ze enthousiast, 'daar ben ik heel blij mee.' Ze zet ze op een traprede richting haar voordeur. Er staan al potten met rozemarijn, salie, munt, duifkruid, narcissen en sedum op de trappen. De Laagte Kadijk is een historisch stukje Amsterdam, vlakbij het IJ en de voormalige pakhuizen van het Entrepotdok. Sinds Jacky er in 2005 kwam wonen, veranderde er behoorlijk wat. Het begon met één pot op de trap voor haar huis. En dan waren er natuurlijk al de planten van 'ome Jan', een buurman van in de negentig die sinds zijn geboorte in de straat woonde. 'In witte, plastic bakken, op gammele tafeltjes had hij allemaal kleurrijke perkplantjes op de stoep gezet', vertelt Jacky. 'Ik hielp hem weleens met begieten. Maar toen hij tien jaar geleden verleed, heeft zijn zoon in één avond alles weggehaald en daarna was het hier opeens wel heel stenig.'

Biologisch, inheems en bloeiend

Jacky reed naar het tuincentrum en haalde tien grote, aardewerken potten en vulde die met bloeiende planten en struiken die ze mooi vond. 'Waarschijnlijk waren het geijkte soorten, zoals hortensia's, rozen en skimmia, en ook veel eenjarigen. Ik weet nog hoe de buren reageerden, het zag er fantastisch uit!' Nog steeds staat aan de rand van de stoep voor haar huis een eiland van potten, maar inmiddels heeft Jacky een bewustwordingsproces doorgemaakt. 'In die tijd was ik vooral hard aan het werk voor de Rijksoverheid. Ik kocht vier keer per jaar nieuwe geraniums en gooide de oude weg.' Wijzend op een bloeiende, rode geranium boven de deurpost: 'die bloeit inmiddels al acht jaar'. Jacky snoeide in de winter alle planten terug en moest niks hebben van brandnetels.

Dat is nu wel anders. Planten koopt ze niet meer lukraak, maar probeert ze zelf te kweken met zaden die ze veelal sprokkelt. Ze let erop dat de planten biologisch en zoveel mogelijk inheems zijn –planten die van nature in ons land voorkomen. Ook zorgt ze een bloeihoog: er bloeit altijd wel iets, zodat bijen ook in de vroege lente en in het najaar nectar kunnen vinden.

Zo'n zeven jaar geleden vertelde iemand aan Jacky dat er gif zit in de planten van tuincentra. 'Ik kon bijna niet geloven dat onze eigen tuinplantenindustrie dat deed! Ik was gechoqueerd dat ik al die jaren onbedoeld bijen en vlinders had doodgemaakt. Sindsdien vertel ik mensen dat het belangrijk is om planten gifvrij te kopen.'

Begin klein, droom groot

Bijna alle buren wist ze te enthousiasmeren om óók potten voor hun deur te zetten: laurier, stokrozen, rode valerian en ijzerhard. De drie bomen in het verloren hoekje aan de overkant van de straat zijn er trouwens ook gekomen op Jacky's initiatief. De gemeente plantte er een prunus, een mispel en een appelboom, waar dagelijks halsbandparkieten van eten.

Wie nu de Laagte Kadijk in loopt, wordt verwelkomd door weelderig groeiende planten. Mensen komen er zelfs speciaal wonen vanwege al het groen. Maar in

2023 zal de straat nóg meer veranderen in een oase. Jacky heeft namelijk samen met haar buurtgenoten een projectplan gemaakt om met inheemse planten, struiken en bomen nog meer merels, mussen, egels, bijen en vlinders aan te trekken. Met de subsidie zal onder andere de groenstrook iets verderop in de straat nieuw leven in worden geblazen. Onder de hoge acacia's die er staan, sloegen tot nu toe maar weinig planten aan. Honden doen er hun behoefte en de grond ziet er droog uit. 'We ontdekten dat er wit zand onder ligt', vertelt Jacky. 'Ons plan is om een laag van 20 centimeter af te graven en de planten die we willen houden te herplanten. Zodra we er vruchtbare grond in hebben gestort, zetten we het vol met inheemse bloeiers.'

Deel zaadjes en plantjes

Voor het schrijven van het projectplan, praatte Jacky een voor een met de buren om hun wensen te horen. Iedereen bleek een andere smaak te hebben, maar daardoor is het soortenaantal groot. De boomspiegels zullen worden beplant, en tegen een blinde muur richting Entrepotdok wordt een langgerekte geveltuin aangelegd. Hoe Jacky het voor elkaar krijgt om alle buren zo enthousiast te maken? Vooral door zaadjes en planten uit te delen, denkt ze. 'Als ik met een doos plantjes rondloop en ik kom buren tegen die geïnteresseerd in de doos kijken, vraag ik: wil je er één hebben?' Dat is wat Jacky ook aanraadt aan anderen: geef veel weg, zodat mensen zelf kunnen ervaren hoe leuk het is om iets te planten.

Foto's: Mathilde Lawalata

Netwerk en coalities

Samen staan we sterker. We gaan partnerships aan met partijen die willen meebouwen aan het grootste natuurgebied van Nederland en versterken onze lobby richting de (lokale) overheid. In 2023 waren dit zowel partners in projecten, media- en campagnepartnerships als politieke coalities.

Gezonde Buurten werken!

Hoe mooi zou het zijn als elk kind gezond kan opgroeien in een buurt met een uitnodigende, natuurlijke plek om te spelen, bewegen en ontdekken? En waar je als bewoner elkaar kunt ontmoeten, kunt genieten en bewegen? Dat is waar IVN, samen met Jantje Beton en JOGG, sinds 2018 in het project Gezonde Buurten aan werken.

De ervaringen tonen het aan: de integrale, preventieve aanpak van Gezonde Buurten draagt bij aan gezondheid en ontmoeting van kwetsbare inwoners en kinderen. De aanpak sluit volgens de deelnemende gemeenten goed aan bij de behoefte om vraaggericht, samen met inwoners, vorm te geven aan natuur en gezondheid in de eigen buurt. Eind 2023 zijn er wederom tien buurten ontwikkeld waar samen met inwoners en kinderen is gewerkt aan speelvriendelijkheid en vergroening. Van startbijeenkomsten, buurtsafari's en het in kaart brengen van de lokale wensen van de buurt. In totaal zijn er 32 Gezonde Buurten in 26 gemeenten, plus 1 buurt op Bonaire.

Op 21 september werd in Apeldoorn de eerste Learning Community bijeenkomst Gezonde Buurten georganiseerd. Een inspirerende dag met theorie, praktijk en uitwisseling voor gemeenten die recent gestart zijn en/of gaan starten met de Gezonde Buurten-aanpak. Er waren 45 deelnemers uit 12 gemeenten in Nederland en Bonaire aanwezig.

We dromen van Gezonde Buurten als het nieuwe normaal, structureel verankerd als de standaardaanpak bij de (her)inrichting van buurten, de aanleg van voorzieningen en de ontwikkeling van nieuwe wijken. Want een groene plek in je eigen buurt waar je kunt spelen, bewegen en genieten, moet voor elk kind en iedere volwassene bereikbaar zijn. De komende twee jaar zullen in het teken staan van systeemtransitie en borging van de Gezonde Buurten-aanpak.

“Ik weet nog goed dat een 18-jarige jongen samen met mij in gesprek was met de wijkbeheerder van de gemeente Eindhoven. Je zag bijna de tranen in zijn ogen toen de jongen zei: ‘Mevrouw, wat fijn dat u iets voor mij gaat doen. Zoiets heb ik nog niet eerder meegemaakt.’ Dat laat voor mij de waarde van Gezonde Buurten zien.”

Wim Ruis, projectleider IVN Natuureducatie

Groene GGZ

Met het initiatief Groene GGZ bouwt IVN met een kerngroep van inmiddels 18 GGZ-instellingen uit heel Nederland aan een groene beweging in de mentale gezondheidszorg. We doen dit samen met partners: Nature For Health, de branchevereniging Nederlandse GGZ, de Buitenpsychologen, Green Mental Health, zorgverzekeraar CZ en VU Amsterdam.

“Ik ben onder de indruk van de aanpak van Urtica de Vijfsprong. Er wordt vanuit het hart en met passie gewerkt. Het was leuk, leerzaam en inspirerend. Het gaat er hier mooi aan toe, dat voel je aan alles. Heel gaaf!”

Demissionair minister van natuur en stikstof
Christianne van der Wal,
tijdens het werkbezoek aan Urtica de Vijfsprong.

Op donderdag 30 november organiseerden we een eerste kennisdeling- en inspiratieseminar. Meer dan 70 mensen van verschillende instellingen en organisaties namen deel. Groene voorlopers van de Groene GGZ deelden de kennis en ervaring die zij afgelopen twee jaar opdeden. Het aanleggen van beweegpaden en stiltetuinen en het inzetten van de groene terreinen voor behandeling en begeleiding van cliënten en voor de vitaliteit van medewerkers passeerden de revue. Daarnaast werden manieren uitgelicht waarop Groene GGZ-terreinen een sociale groene functie kunnen krijgen voor de bredere omgeving van de terreinen. Ook is de Groene GGZ een icoonproject in de Agenda Natuurinclusief 2.0, onderdeel van het Collectief Natuurinclusief.

Week van de Groene Tuin

In het voorjaar vindt 'de Week van de Groene Tuin' plaats. Deze week staat volledig in het teken van het vergroenen en verduurzamen van tuinen, balkons en straten. Samen met een groot aantal partners, waaronder IVN, organiseert Milieu Centraal de Week van de Groene Tuin. Samen zetten we ons in om Nederlandse tuinen te vergroenen en ontwikkelen we initiatieven om inwoners te helpen hun tuin klimaatadaptief en biodivers in te richten. De Week van de Groene Tuin is in 2020 voor het eerst opgezet door Stichting Steenbreek en NL Greenlabel.

Bij de succesvolle editie van 2023 zijn in totaal 40 partners aangehaakt en is er een groot bereik gehaald (>10 miljoen) via sociale media, radio, kranten, tijdschriften en meer. Binnen de week van de groene tuin liepen er winacties voor Tuiny producten. IVN deed het nodige op social media voor de week van de Groene Tuin, met flink bereik en betrokkenheid.

Versterken coalities: Nationaal Preventieakkoord en Collectief Natuurinclusief

IVN heeft zich toegewijd aan het versterken van bestaande coalities en het smeden van nieuwe samenwerkingsverbanden om haar doelstellingen op het gebied van natuur en gezondheid te realiseren. In het afgelopen jaar heeft IVN opnieuw een actieve rol gespeeld binnen nationale initiatieven gericht op preventie, natuur en gezondheid.

Een belangrijk voorbeeld hiervan is de deelname van IVN aan de Bewegingalliantie, onderdeel van het Nationaal Preventieakkoord. Dit

partnerschap heeft als langetermijndoel dat 75% van de Nederlanders in 2040 voldoet aan de beweegrichtlijnen. Met het programma Gezonde Buurten illustreren we binnen de beweegalliantie de effectiviteit van samenwerking tussen diverse partijen met als gezamenlijk doel het bevorderen van een actieve levensstijl door de natuur toegankelijker te maken.

Daarnaast speelt IVN een cruciale rol in het Collectief NatuurInclusief. Dit collectief richt zich op de transitie naar een natuurinclusieve samenleving met als effect biodiversiteitsherstel en meer natuur buiten de beschermde natuurgebieden. IVN werkt samen met tal van partners aan de uitvoering van Agenda Natuurinclusief 2.0, waarbij aandacht wordt besteed aan tien belangrijke domeinen zoals gezondheid, onderwijs en infrastructuur. IVN vervult niet alleen een rol binnen verschillende domeinen, maar is tevens vertegenwoordigd in het programmabureau, waardoor het actief bijdraagt aan het realiseren van een volledig natuurinclusief Nederland in 2050.

Het initiatief 'Groene GGZ', geïnitieerd IVN Natuureducatie en Nature for Health, brengt diverse GGZ-instellingen, brancheverenigingen, zorgverzekeraars en academische instellingen samen om natuur te integreren in de geestelijke gezondheidszorg. Dit initiatief heeft tot doel om natuur te benutten als bron van mentaal welzijn voor cliënten, familieleden en zorgprofessionals. IVN investeert tevens in het verhogen van de biodiversiteit rondom zorginstellingen en betreft de buurt actief bij deze initiatieven, waarbij natuur fungeert als een verbindende factor tussen verschillende gemeenschappen.

Foto: Bram Wickel

De Terp in Den Haag is een tijdelijke opvang voor vrouwen die te maken hebben met huiselijk geweld. Sinds 2019 werkt deze locatie van Perspektief samen met IVN om natuur te integreren in de hulpverlening.

'Je ziet meteen het effect', zegt Roy van Hutten, natuurgids bij IVN Den Haag, die elke maand met andere IVN'ers een natuuractiviteit voor moeder en kind organiseert. 'In het begin zijn ze heel druk en gestrest, maar op het moment dat ze buiten zijn, aandacht hebben voor elkaar en voor de natuur, zie je moeder en kind samen écht ontspannen. Fantastisch om mee te maken.'

Het project Huisje Boompje Beestje doet hem denken aan vroeger, aan het gezin waarin hij opgroeide. Tot zijn veertiende jaar namen zijn ouders regelmatig kinderen in huis die in extreme situaties zaten. 'In de opvang worden mensen gevangen door de waan van alledag. Dingen regelen, gesprekken voeren. De natuuractiviteiten zijn rustpunten.'

Roy wordt er zelf ook rustig van. 'Mijn vader had altijd al aandacht voor de kleine dingen: een hommeltje die je kunt aaien, kijken naar een eikenblad.' Nu brengt Roy zijn liefde voor de natuur over aan zijn eigen (klein)kinderen én aan alle moeders en kinderen bij De Groene Terp. Zo vader, zo zoon.

Deze woensdagmiddag dient de natuur als atelier. De connecties met de weergoden zijn gelukkig vaak goed, vertelt Roy. 'We gaan schilderen in het park. Alle kinderen

prikken een papier op een boom. Dat is de schildersezel.'

Een van Roy's favoriete activiteiten is het kleurenspeel. 'We zeggen dat de regenboog is ontploft en allemaal steentjes heeft achtergelaten in het veld. Alle kinderen krijgen een steentje en zoeken samen met hun moeder iets in de natuur van dezelfde kleur. Daarna komt de hele kluit bij elkaar. De vondst wordt op kleur neergelegd. Dat gaat heel harmonieus. We hoeven niets meer te doen, alleen maar te kijken en te genieten van hoe iedereen opgaat in het spel.'

Roy hoopt dat andere IVN-afdelingen en soortgelijke organisaties het voorbeeld van Den Haag volgen. 'Het leuke is: als je het meer dan een jaar doet, heb je eigenlijk een jaarprogramma gereed liggen. Het volgende jaar heb je een nieuwe groep en hoef je het wiel niet opnieuw uit te vinden. Het is echt de moeite waard!'

Natuur in de vrouwenopvang onderzocht namens het lectoraat Natuur & Ontwikkeling Kind van de Hogeschool Leiden en met de Vrije Universiteit wat de voordelen zijn van natuur in de opvang. De Terp was een van de onderzoekslocaties. Uit het onderzoek blijkt: als ouders in de natuur zijn, voelen ze zich meer verbonden met hun kind en voelen ze zich sterker staan in hun ouderschap. In de natuur groeit de verbinding tussen ouder en kind!

Natuur in de werkomgeving

IVN werkt aan een natuurlijke werkomgeving. Dit doen we op grote bedrijventerreinen via het programma Werklandschappen van de Toekomst. Daarnaast bieden we via Groen Werkt Beter een direct aanbod direct aan bedrijven en werknemers.

Werklandschappen van de Toekomst

Nederland telt ongeveer 3800 bedrijventerreinen, die gezamenlijk bijna zo groot zijn als de Veluwe. Vaak worden deze terreinen gekenmerkt door een overvloed aan beton, asfalt en steen - niet bepaald plekken waar men graag vertoeft. Toch werkt bijna één op de drie mensen op zo'n terrein, waar gezamenlijk 40% van het nationale inkomen wordt gegenereerd. Kan dit niet anders? Absoluut! Daarom hebben meer dan 30 organisaties hun krachten gebundeld in het programma Werklandschappen van de Toekomst. We streven niet langer naar traditionele bedrijventerreinen, maar naar levendige werklandschappen. Dit

zijn gebieden waar ruimte is voor zowel natuur als menselijke activiteit. Onze doelstelling is duidelijk: een beweging op gang brengen waarbij steeds meer terreinen de transitie maken naar toekomstbestendige werklandschappen. We streven ernaar dat tegen 2032 minstens 1000 terreinen zijn omgevormd tot natuurrijke, bruisende werklocaties, waar het vroegere grijze en versteende landschap onherkenbaar zal zijn. Het initiatief voor Werklandschappen van de Toekomst komt vanuit IVN. Voor de uitvoering van dit ambitieuze plan is de stichting 'Werklandschappen van de Toekomst' opgericht. In 2023 lag de focus op alle voorbereidingen die nodig waren om het programma van start te laten gaan. Het programma is zorgvuldig voorbereid, partnerschappen met provincies zijn gesmeed en er is intensief gelobbyd om de beweging op gang te brengen. De stichting Werklandschappen van de Toekomst staat klaar om in 2024 te beginnen met de ontwikkeling van de nieuwe werklandschappen.

IVN Valkenswaard-Waalre: 'Verdiep je in wat bedrijven willen, dan gaat de deur open'

IVN Valkenswaard-Waalre zweert bij samenwerking als het gaat om het vergroenen van bedrijventerreinen. Bijvoorbeeld rond Eindhoven Airport. Dat opereert zonder natuurvergunning, weet Ben Putman, actief bij de IVN-afdeling. 'Een natuurvergunning is nodig als je bedrijfsactiviteiten impact kunnen hebben op de natuur.' Wie denkt dat Putman nu in het geweer komt tegen het vliegveld, heeft het mis. Hij denkt en praat juist mee in het vergunningstraject. 'Je moet je als IVN dienstbaar maken in zo'n proces. Een natuurvergunning wordt vaak verleend onder allerlei voorwaarden, zoals vergroenen, een herplantingsplicht of andere maatregelen voor natuur en duurzaamheid. Daarin kan een club als IVN veel waarde toevoegen.' Een goede relatie met het bedrijfsleven kan na het vergroenen van een bedrijventerrein tot verdere samenwerking leiden. Zo was Putman betrokken bij de oprichting van het Platform Biodiversiteits Herstel. 'Daar zitten

veel bedrijven in en ook de provincie Brabant. IVN'ers en andere natuurbeschermers zijn al overtuigd natuurlijk, maar het is belangrijk om ook groepen te betrekken die van huis uit minder groen zijn, zoals bedrijven.' Zo worden naast buurtbewoners en scoutinggroepen ook bedrijven uitgenodigd op de natuurwerkdagen van IVN Valkenswaard Waalre. 'Mensen werken een ochtend in de natuur en vragen op een gegeven moment altijd wel: "wat is dat voor plantje?" En daar begint je verhaal. Je laat eigenlijk de natuur zelf de bedrijven overtuigen.' Essentieel daarbij is dat je je verdiept in wat bedrijven willen, zegt Putman. 'Zorg dat je weet wat hun belangen en problemen zijn, en formuleer een duidelijke opbrengst voor ze. Bijvoorbeeld lagere kosten, omdat groen minder kost dan betegelen. Of een lager ziekteverzuim, omdat medewerkers in een fijne groene omgeving werken. Of minder hittestress en een betere waterhuishouding op het terrein. Je moet het slim insteken. Doe je dat niet, dan kom je met je natuurverhaal in hun ogen alleen maar met extra werk aanzetten en dan blijft de deur dicht.'

Groen Werkt Beter

In 2023 heeft Groen Werkt Beter zich verder ontwikkeld tot een solide aanbod voor bedrijven om te beginnen met natuurinclusief werken. Voor Groen Werkt Beter zijn in opdracht van provincie Zuid-Holland challenges ontwikkeld, vrij te downloaden voor alle werknemers in Nederland. Deze challenges stimuleren om tijdens de werkdag meer de natuur op te zoeken, wat positieve effecten heeft op creativiteit, concentratie en algemeen welzijn. Daarnaast biedt IVN basisondersteuning aan werkgevers om natuurinclusief werken te integreren in het bedrijf. IVN begeleidt bedrijven bij het opstarten van deze verandering door een kernteam op te stellen en natuur een centrale plek te geven in de werkdag, zoals buiten vergaderen of lunchwandelen. We hanteren de Design Thinking-methodiek om natuurinclusief werken naadloos aan te laten sluiten op de specifieke kenmerken van een bedrijf. Door dit maatwerk zullen medewerkers gemakkelijker natuurinclusieve praktijken omarmen.

Onze vrije tijd en gezondheid: kom mee naar buiten!

Gemiddeld brengen we meer dan 5,5 uur per dag door achter schermen, wat gevolgen heeft voor onze gezondheid. Juist het contact met de natuur is van groot belang voor ons fysieke, mentale en

emotionele welzijn. We willen mensen uitnodigen om meer te leren over de natuur, iets terug te doen voor de natuur en dat iedereen de natuur kan beleven op een manier die bij hen past.

Kwalitatief recreëren

Als we ons eenmaal in de natuur bevinden en er échte aandacht aan schenken, merken we dat onze verbinding met de natuur alleen maar groeit; we kunnen erover leren, maar ook heel veel van leren. IVN wil recreënd Nederland bewust maken van de schoonheid en kwetsbaarheid van de Nederlandse natuur, zodat zij zich vanuit een gezamenlijke ambitie en urgentie gaan inzetten. Zo groeit ook een gevoel van verantwoordelijkheid onder recreanten, ondernemers en beleidsmakers. Met het programma Gastheer van het Landschap en coördinatorschap op het gebied van communicatie en educatie in de nationale parken heeft IVN in 2023 impactvolle samenwerkingen opgezet; Beleefweken, IVN Trektochten en Nationale park tuinen.

Bovendien stond 2023 in het teken van het actualiseren van de database: inactieve contacten werden uit ons archief verwijderd, zodat we een geldig overzicht hebben van door IVN opgeleide ondernemers in toerisme en recreatie. Niettemin is het aantal personen dat de nieuwsbrief 'IVN voor toerisme en recreatie' ontvangt gegroeid naar 3999 inschrijvingen – een toename van 8%.

Nationale parken

De nationale parken beschikken bij uitstek over de ingrediënten om bezoekers in hoofd, hart en handen te raken. Daarom staat verwondering en beleving centraal in de communicatie en educatie van alle nationale parken. Met behulp van slimme communicatie en uitnodigende educatie creëert IVN ook het nodige bewustzijn en handelingsperspectief in en rond het nationaal park.

Vanuit de landelijke educatiestrategie Magische Momenten richten we ons op het verhaal van het gebied, participatie en de gemeenschappelijkheid van de nationale parken-collectie. Op het gebied van communicatie focussen we op het creëren van een sterke basis en doorontwikkeling van het gezamenlijke merk en de afzonderlijke gebiedsidentiteit. In 2023 werkten we o.a. aan het Verhaal van de Nationale Parken, samen met landelijke partners. Het resultaat is een fundamenteel verhaal dat bijdraagt aan de positionering en profilering van de familie van nationale parken. Lees meer over educatie en communicatie in de nationale parken in het [Jaarverslag 2023 Educatie en communicatie nationale parken](#).

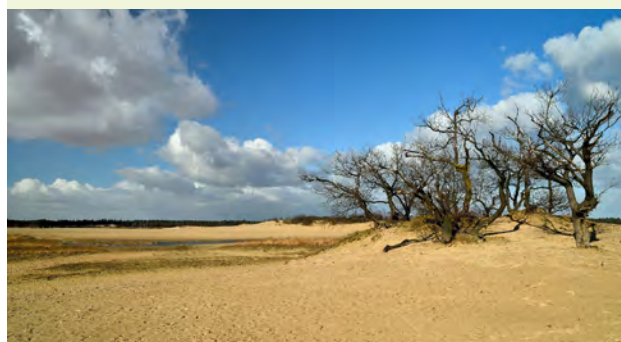
De Nationale Parken van Nederland – ons verhaal

Nationale parken zijn de meest karakteristieke natuurgebieden van Nederland. Het zijn plekken waar je geniet van de mooiste natuur en die een thuis zijn voor bijzondere planten en dieren.

Alle nationale parken samen laten de grote diversiteit aan natuur in Nederland zien. Van duinen tot riviernatuur en van heide tot veen. Landschappen die zijn ontstaan door de interactie tussen water en land en tussen mens en natuur. Ieder nationaal park met zijn eigen unieke verhaal en magie, verweven met de regionale geschiedenis en cultuur. En samen één groot essentieel ecosysteem voor heel Nederland en daarbuiten.

In een nationaal park ervaar je wat natuur met je doet. Dat wij mensen onderdeel zijn van natuur. Dat wij natuur nodig hebben maar andersom ook. Want deze bijzondere plekken blijven niet zomaar bijzonder.

In onze nationale parken werken bewoners, ondernemers, terreineigenaren, overheden en andere betrokken organisaties samen aan het versterken, leren en laten beleven van natuur en de daarmee verbonden cultuur. Nationale parken activeren, verbinden en inspireren. Zo dragen ze bij aan een leefbare mooie omgeving én aan duurzame oplossingen voor klimaat, biodiversiteit, water en ruimte. Met een gezonde natuur als uitgangspunt. Omdat we geloven in de kracht en de waarde van natuur. Voor iedereen en altijd!

Gastheerschap op de Veluwe

Op de Veluwe komen recreatieondernemers in actie voor de natuur. Maar liefst 200 ondernemers hebben met succes de IVN-cursus Gastheer van het Landschap afgerond. Waaronder Annette Redschaad: 'Ik denk dat veel collega's groener bezig zijn dan ze zelf denken'. Bekijk de video

Bekijk de video

Beleefweken

Ook in 2023 zette het succes van de Beleefweek door. Het netwerk van Gastheren en -vrouwen van het Landschap bundelt dan de krachten met andere streekholders, zoals de VVV, gemeenten en provincie, om samen het gebied op de kaart te zetten, en mensen rondom een nationaal park (weer) een gevoel van trots en eigenaarschap te laten voelen over de omgeving waarin zij recreëren, wonen en werken. In maar liefst 10 nationale parken vond in 2023 een Beleefweek plaats. Nationaal Park Nieuw Land organiseerde voor de eerste keer een Beleefweek. Een samenwerking met Gastheren van het Landschap en terrein beherende organisaties resulteerde daar in 20 diverse activiteiten – van hardlopen tijdens de Oostvaardersrun tot kunst maken met natuurproducten.

IVN Trektochten

Wandelen of fietsen is bij uitstek de manier om te vertragen, de natuur optimaal te ervaren en je te verwonderen over haar schoonheid. Als tegenbeweging van massatoerisme en standaardroutes zijn IVN Trektochten ontstaan. Tijdens deze meerdaagse wandel- en fietstochten word je enkele dagen meegenomen in het authentieke verhaal van het landschap en verovert ze een plekje in je hart. De routes verbinden Gastheren en -vrouwen van het Landschap. Wandelaars of fietsers overnachten en pauzeren op deze locaties, krijgen onderweg informatie mee over het gebied waar ze zich in bevinden en luisteren een mysterieus audioverhaal. In 2023 boden we 8 IVN Trektochten aan, die in totaal 107 keer geboekt werden. De trektochten werden met een gemiddelde van 4.4/5 sterren beoordeeld.

Nationale park-tuinen

Iedereen is natuurbeheerder over hun eigen buitenruimte. Of je nu wel of geen groene vingers hebt, een grote of kleine tuin, iedereen kan een stukje nationaal park aanleggen. Een groeiend aantal nationale parken helpt bewoners op weg met plantenlijsten, handleidingen en tips om de Nationale Park tuin zo goed mogelijk in te richten. Door samenwerkingen met tuincentra zijn de speciale plantjes in de omgeving verkrijgbaar.

Na een succesvolle start van de Heuvelrugtuinen rondom Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug (in samenwerking met Natuur en Milieufederatie Utrecht), groeit het aantal groene, inheemse tuinen ook rondom de nationale parken Zuid-Kennemerland (Duintuinen) en Duinen van Texel (Tuinen van Texel). Dat blijkt bijvoorbeeld uit een Tuinen van Texel-bijeenkomst in 2023 voor groene vakantieparken, waar 30 Gastheren- en vrouwen van het Landschap aanwezig waren. Vanuit de Duintuinen van Nationaal Park Zuid Kennemerland is een plantenlijst beschikbaar gesteld, die inmiddels 4.433 keer is gedownload. In 2023 zijn bovendien 2500 zakjes met Duintuinen zadenmengsel besteld. Er was ook veel (internationale) belangstelling voor nationale park tuinen op de Europarc Conferentie 2023 in Leeuwarden. Bij het geven van een pitch was de zaal helemaal volgeboekt.

Aanbod op maat voor jongeren

JongIVN is er voor iedereen tussen de 18-30 jaar met hart voor natuur. We bieden jongvolwassenen een plek om bij te dragen aan natuur en duurzaamheid, zodat zij hun zorgen over en liefde voor de natuur om kunnen zetten in actie. En of ze dat nu doen door kennis te delen bij Nature Bits, hun handen in de aarde te steken op een WoesteLand kamp of aan een project bij een groene organisatie te werken bij Groen Traineeship – dat is aan hen. In 2023 ontvingen 1.615 jongvolwassenen de JongIVN update (nieuwsbrief) en groeide de JongIVN LinkedIn-pagina tot 447 volgers. Daarbij zijn er twee nieuwe programma's gestart om jonge mensen ook binnen hun opleiding de mogelijkheid te bieden de natuur in te gaan.

Cursus Soorten herkennen en beschermen

Gewapend met regenkleding en verrekijkers gaan jongeren de Kennemerduinen in voor een velddag van de cursus 'Soorten herkennen en beschermen'. IVN en SoortenNL bundelen de krachten om jongeren wegwijs te maken in de natuur. Welke planten en dieren zullen ze vandaag spotten?

Een orkest van regendruppels speelt een ritme op regenjassen, paraplu's en capuchons. In de verte torenen dennembomen trots boven het duinlandschap uit. De Kennemerduinen, ten westen van Haarlem, vormen het decor van deze velddag. Het is de eerste keer dat de deelnemers aan de 'Kennisspecial: soorten herkennen en beschermen' samenkomen. Dit gratis cursusprogramma voor iedereen tussen de 16 en 30 jaar oud wordt jaarlijks georganiseerd door IVN en SoortenNL. In tien online lessen en twee velddagen leren de trainees welke plant- en diersoorten in Nederland voorkomen, waar ze te vinden zijn en hoe je ze beschermt.

Eén diersoort laat zich op deze druilerige zaterdag in groten getale spotten: de mens. Zo'n negentig stuks. Hun kenmerk? Nieuwsgierigheid. Deze jongeren zijn vanuit het hele land hiernaartoe gekomen om zich in het kustleven te verdiepen. Daarbij krijgen ze hulp van soortenexperts, zoals de vier vogelgidsen die nu voor hen staan. Vogelexpert Ton Lansdaal – grote glimlach van onder zijn witte pet met de opdruk 'Netwerk Ecologische Monitoring' – dirigeert een deel van de groep het duingebied in. Een sliert van gekleurde regenoutfits volgt hem over glooiende zand- en schelpenpaadjes. Onderweg worden bermen en bosjes minutieus afgespeurd.

Ontdekken wat écht belangrijk is

Vogelgids Ton stopt bij een meer. 'Waarom heet dit het Vogelmeer?' Hij wijst naar het water. 'Daar drijft een kuifeend. Daar loopt Jezus' – gelach in de groep – 'de meerkoet is de enige vogel die over water kan lopen. We hebben daar een zwaan en daar de grauwe gans met pulletjes.'

Het Vogelmeer werd in de jaren vijftig gegraven en trok veel vogels en daarmee vogelaars. Zo ontstond aan deze oevers Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland, waarvan Ton lid is. 'Vogelaars zien hier altijd bijzondere soorten: de vogeltrek komt hier langs. Het is een aantrekkelijk gebied voor vogels die vanaf de Noordzee komen. Even landen, wat eten en weer door.'

Ook onze stoet trekt door: richting de drijvende vogelkijkhut. Alle voetstappen klinken hol op de houten planken pal boven het water. Verrekijkers worden uit hoesjes getrokken en de jongeren verspreiden zich over de kijkgaten. Zo ook Noor (26) die door haar verrekijker de ganzen en kuifeenden volgt. Later op het kronkelige duinpad vertelt ze: 'De grote vogeldiversiteit in Nederland is wel een ding hoor. Dat ontdekte ik toen ik mijn huidige studie Diermanagement begon. Mijn plan was om naar Australië gaan, maar de vogels houden me hier.'

Veel van de jongeren zijn al in het hart geraakt door de natuur. Zoals Linde (29): 'Tijdens mijn burnout liep ik ontzettend veel in de natuur. Hoe meer ik erover leer, hoe meer ik de waarde inzie en me ervoor wil inzetten. Deze cursus helpt mij ontdekken wat écht belangrijk is.'

Actieve jongerenvakanties

Bij WoesteLand kunnen jonge mensen in heel Nederland meegaan op een natuurlvakantie en werkweekenden in binnen- en buitenland of helpen bij het organiseren van een van de kampen. De vakanties zijn gericht op tieners, jongeren en jongvolwassenen van 12-30 jaar. Zij gaan actief bezig in de natuur en dragen bij

aan natuurherstel en -behoud in samenwerking met natuurbeheerders en biologische boeren. In 2023 werden 6 natuurlvakanties georganiseerd door 13 begeleiders. Aan deze kampen namen 114 jongeren deel en deden de begeleiders zo'n 2.060 uren aan vrijwilligerswerk. Ook ontvingen 7 nieuwe begeleiders hun diploma en zijn 5 aspirant begeleiders hun interne opleiding gestart.

Twee WoesteLandkampen in beeld

Nieuwe vrienden en oude bekenden

Op een biologisch dynamische boerderij in Drenthe hielpen we tijdens dit zomerkamp met werkzaamheden zoals wieden en een vuurplaats bouwen.

Mythen en zagen (wilgenknotten)

We hebben wilgen geknot om het cultuurlandschap te behouden en te voorkomen dat de wilgen scheuren. Daarbij vormen wilgen een plek voor vogels om te nestelen.

Natuurontdekkers

Bij IVN Natuurontdekkers werken we vanuit de overtuiging dat kinderen gelukkig worden van natuurervaringen. We geloven dat dit groene geluk een belangrijke sleutel is voor een duurzame bescherming van natuur en milieu. Kinderen hebben een aangeboren interesse voor hun omgeving. Natuurontdekkers wil die interesse aanwakkeren door kinderen mee te nemen in de natuur en te verwonderen. Alleen hierdoor kan respect voor natuur een onderdeel gaan uitmaken van hun leefwereld.

IVN Natuurontdekkers doet dit door (zomer) kampen te organiseren. Bij deze kampen maken kinderen op een intense manier contact met natuur: door nieuwe dingen te zien, te beleven en te ondernemen. Essentieel is een gevarieerd programma dat aansluit bij de interesses van kinderen van 8 – 12. Daarnaast zijn onze vrijwilligers heel belangrijk: er is veel leiding omdat zij zorgen voor enthousiasme en veiligheid.

In 2023 organiseerden wij 3 lentekampen, 11 zomerkampen en 2 herfstkampen. In totaal zijn er 386 kinderen met ons mee op kamp geweest. Dit is het hoogste aantal kampen en deelnemers tot nu toe! Wij zijn erg dankbaar voor de 66 vrijwilligers die zich één of meerdere keren met veel enthousiasme hebben ingezet om dit te realiseren.

Een ander hoogtepunt is dat wij in 2023 een meer diverse groep kinderen hebben bereikt. Dit hebben wij gedaan door nieuwe themakampen te ontwikkelen, zoals het Dierenkamp en het Tijdreiskamp, en door de financiële drempel te verlagen. Dit laatste was mede mogelijk gemaakt door de steun van het Cultuurfonds. Van het Cultuurfonds hebben wij een bijdrage van 9.250 euro gekregen om in 2023-2024 veertig kinderen gratis mee op kamp te nemen en de natuur toegankelijk maken voor iedereen.

Elwin en de natuurontdekkers

In mei 2023 begeleidde Elwin Koning (29 jaar) een groep kinderen tijdens het IVN Natuurontdekkers lentekamp. Met diverse natuuractiviteiten zoals natuurfotografie, het verkennen van de bodem met een bodemboor en het maken van vuur, laten Elwin en de andere vrijwilligers van Natuurontdekkers kinderen van 7 tot en met 12 jaar kennismaken met de natuur.

Wat wil je kinderen meegeven op kamp?

Ik vind het geweldig om diersoorten te determineren en deze kennis met de kinderen te delen. Tijdens het kamp was één van de kinderen erg enthousiast over vlinders. Toen we een nieuwe vlindersoort ontdekten, was hij daar ontzettend blij mee. Het is heel mooi om de blijdschap te zien als ze iets voor het eerst zien en beleven.'

Wat is je favoriete activiteit?

'Vuur maken. Vóór het kamp had ik dat nog nooit zelf gedaan, nu is het gelukt!'

Welke uitdagingen kom je tegen?

'Soms ontstaat er ruzie tussen kinderen, met veel boosheid en verdriet. Op zulke momenten is het belangrijk om kinderen even de tijd te geven om tot rust te komen. Als ze vervolgens weer samen kunnen spelen, voel ik me trots dat ik ze door de moeilijke situatie heen heb kunnen helpen.'

MDT Buitenkans

In 2023 is de financiering voor het nieuwe natuurprogramma 'MDT Buitenkans' door de Maatschappelijke Diensttijd (MDT) toegekend. MDT Buitenkans is erop gericht om MBO en HBO-studenten volledig onder te dompelen in de natuur binnen hun opleiding. Het programma is een driejarige samenwerking tussen IVN, I4Nature, ARK Rewilding Nederland en verschillende MBO- en HBO-onderwijsinstellingen.

Meer Natuur

In 2023 is subsidie verleend aan het programma Meer Natuur, waar WNF de initiator van is. In 3 jaar tijd zullen 1.400 leerlingen in het voortgezet onderwijs op school leren over de natuur. IVN gaat voor al deze leerlingen het buitenprogramma maken en natuurbelevingen organiseren o.a. bij de Natuurschool.

Groen Traineeship

Veel jongvolwassenen vinden natuurbehoud en een duurzamere wereld belangrijk. Het Groen Traineeship biedt iedereen tussen de 16 en 30 jaar oud de mogelijkheid om hier concrete invulling aan te geven. In een Groen Traineeship werken trainees bij een groene organisatie aan toffe projecten voor natuur, milieu en klimaat. Ze krijgen de ruimte zichzelf te ontwikkelen en samen tot een mooi resultaat te komen. Denk aan het organiseren van natuurwerkdagen, het bedenken van een klimaatcursus of het planten van bomen. Deelnemende organisaties krijgen op hun beurt extra slagkracht en leren van de inzichten van de jongeren. In 2023 is 9 keer een Groen Traineeship georganiseerd, waaraan 189 trainees meededen. Samen hebben de trainees zich minstens 15.120 uur vrijwillig ingezet om hun duurzame doelen om te zetten in groene daden.

Educatie en communicatie

Educatie

Het IVN Cursushuis inventariseert geluiden van afdelingen over welke educatieve projecten en veranderingen ingezet moeten worden. Er zijn in 2023 weer initiatieven opgezet die samen met vrijwilligers van verschillende afdelingen, de stuurgroep van het cursushuis, betrokkenen van landelijke IVN-cursussen en beroepskrachten tot een aantal mooie projecten zijn gevormd.

Nieuwe natuurgidsen opgeleid

In het jaarplan van 2023 was een van de doelen van het IVN Cursushuis om meer natuurgidsen op te leiden. Dit is gelukt. Er zijn in 2023 veertien nieuwe afdelingen gestart met de 1.5 tot 2 jaar durende natuurgidsopleiding. Van de natuurgidsopleidingen die in de afgelopen 2 jaar zijn gestart zijn er in 2023 166 nieuwe natuurgidsen bijgekomen.

Nascholing Natuurgidsen: stiltebeleving

In deze tijd vol prikkels zoeken steeds meer mensen de stilte op. Een natuurgebied is dé plek om deze rust te ervaren. Dat kan alleen, maar ook met een groep. In de training Stiltebeleving leren IVN'ers hoe ze stilte en natuurbeleving kunnen combineren.

Regendruppels tikken op de bladeren, de wind ruist door de bomen en de vogels kwetteren. Zonder te praten lopen cursisten van de training stiltebeleving door de Wassenaarse duinen. Ze ruiken aan blaadjes rucola en hondsdraf en stoppen die met takjes, stukjes schors en rozenbotels in een bekertje. Na een kwartier gaat iedereen in een kring staan. 'Sluit je ogen en ruik aan je eigen bekertje. Geef het dan door en pak het bekertje aan van degene naast je. Net zolang totdat je je eigen beker weer terug hebt', zegt trainer Anne Mara Sillevis Smitt. Alle bekertjes gaan rond en iedereen neemt aandachtig de geuren in zich op. Het is een van de vele werkvormen die IVN'ers leren tijdens de training. 'Natuur is een mooie manier om stilte te beleven. Als je stil bent neem je meer waar om je heen', vertelt Anne Mara, die naast trainer ook projectleider is bij IVN. In Nederland is het nergens écht stil, maar dat is ook niet noodzakelijk om stilte te ervaren, legt ze uit aan de cursisten. 'Natuurgeluiden, zoals zingende vogels, kunnen je natuurbeleving juist verdiepen.'

Overal aan voelen en ruiken

Deelnemer Alina is net afgestudeerd als natuurgids bij IVN Leidse regio en gaat het geleerde binnenkort meteen toepassen in de praktijk. 'Ik ben niet zo van de Latijnse namen van planten. Ik beleef de natuur door overal aan te voelen en ruiken. Dat wil ik ook in excursies overbrengen. Binnenkort geef ik een excursie in het kader van de week van de eenzaamheid waarin ik meteen kan toepassen wat ik hier heb geleerd.' Natuurgids Irene uit Den Haag speelt ook met het idee om een stiltewandeling te organiseren. 'Tijdens een excursie ben ik normaal gesproken veel aan het praten. Daarom lijkt het mij juist zo fijn om met mensen de rust op te zoeken.'

Intenser beleven

Stiltebeleving is eigenlijk niets nieuws. Veel IVN-gidsen passen het al bewust of onbewust toe in excursies. Bijvoorbeeld als ze even stil staan om te luisteren naar het gekwetter van vogels. Of als ze mensen laten voelen aan de structuur van een blad. Een aantal afdelingen organiseert ook stilte-excursies, bijvoorbeeld tijdens de jaarlijkse Dag van de Stilte. Het past dus heel goed binnen IVN, vindt Anne Mara. 'Door natuurbeleving voelen mensen zich meer verbonden met de natuur. Stilte geeft extra verdieping, het is een uitnodiging om de natuur intenser te beleven.'

Psychedelische ervaring

In de training leren IVN'ers in één dag de basis, zodat ze zelf elementen kunnen verwerken in publieksexcursies of (kinder) activiteiten. 's Ochtends staat steeds een ander zintuig centraal. Bij de tweede werkvorm, 'de levende camera', is dat het zicht. Het idee: je sluit je ogen en iemand anders brengt je zonder iets te zeggen naar een mooie plek, pas daar mag je weer kijken. Voetje voor voetje schuifelt IVN'er Monique vooruit, medecursist Roos houdt haar schouder vast en begeleidt haar naar een plekje een paar meter verderop. Ze staan stil, Roos tikt Monique op haar schouder. 'Kijk maar naar beneden', zegt ze. Ze kijken naar een zacht en groen bedje mos. 'Och wat mooi', zegt Roos verrast. Ze blijven samen even staan kijken. 'Het was heerlijk', zegt een van de deelnemers na afloop. 'Als je je ogen opent dan is er ineens focus en kleur. Je ervaart het groen van het mos nog intenser. Het is bijna een psychedelische ervaring.'

Educatieve materialen

We zijn gestart met het ontwikkelen van een landelijke bomencursus, waarmee afdelingen in hun eigen lokale context bomencursussen kunnen geven. Deze cursus wordt vormgegeven door verscheidende IVN bomenexperts en materialen die verschillende afdelingen al hebben en gebruiken. In 2024 wordt de cursus afgemaakt en beschikbaar gesteld aan alle afdelingen.

IVN Natuuracademie

De IVN Natuuracademie ontsluit het algehele IVN educatie-aanbod, dat varieert van korte workshops tot een tweejarige opleiding tot Natuurgids. De online tak van het platform bevat een divers aanbod aan e-learnings, podcasts en webinars. Het platform is toegankelijk voor zowel IVN'ers als externen. In 2023 zijn er zo'n twintigtal nieuwe online cursussen bijgekomen.

Studiedag

In maart en november 2023 is in Amsterdam een studiedag georganiseerd omtrent de natuurgidsenopleiding (NGO). Tijdens deze dagen is gezamenlijk gebrainstormd over hoe de natuurgidsenopleiding nu wordt ervaren, wat de uitdagingen zijn en hoe de toekomst van de opleiding eruit kan zien. Ook is er in november een digitale informatieavond gehouden voor afdelingen met vragen over het organiseren van de NGO.

Online natuurcursus voor beginners

Door heel het land is er afgelopen jaar met verschillende vrijwilligers en beroepskrachten hard gewerkt aan de inhoud van de nieuwe online natuurcursus voor de beginnende natuurliefhebber. Deze cursus is een laagdrempelig opstapje naar het bezoeken van IVN-activiteiten, cursussen en verdere betrokkenheid bij IVN. In 2024 wordt de cursus gelanceerd.

Bereik

Bij IVN zijn duizenden vrijwilligers actief. Ze spelen een belangrijke rol in de bewustwording van de waarde van natuur en het belang van duurzaamheid. De meeste vrijwilligers zijn actief bij een van de 160 afdelingen in het land. Zij organiseren heel veel activiteiten in en over de (plaatselijke) natuur, zoals excursies door natuurgebieden, cursussen, vergroening van straten en buurten en natuurlessen voor het basisonderwijs. Ook zijn vrijwilligers actief voor landelijke en regionale campagnes en landelijke (jeugd)werkgroepen.

Ieder jaar wordt er onderzoek gedaan naar alle activiteiten binnen IVN: de bereikmeting. Dit jaar hebben 97 IVN-afdelingen meegedaan aan de bereikmeting en informatie aangeleverd om een overzicht te geven van alle activiteiten binnen IVN. Met behulp van het totaal aantal leden van de afdelingen in 2023 is een schatting gemaakt voor onderstaande cijfers. Geschat zijn er in totaal bijna 31.000 activiteiten georganiseerd. Hiermee werden ongeveer 380.000 mensen bereikt. Hieronder volgt een overzicht van alle activiteiten en het aantal deelnemers.

IVN-afdelingen deden ook actief mee aan landelijke projecten en campagnes zoals Slootjesdagen, de Herfstcampagne en Fête de la Nature. Geschat hebben ruim 10.314 mensen deelgenomen aan de activiteiten van de landelijke projecten. De landelijke campagnes Slootjesdagen en de Herfstcampagne blijken het populairst bij de afdelingen.

Soort activiteit	Aantal activiteiten	Deelnemers	Procentuele toe- of afname t.o.v. activiteit in 2022	Procentuele toe- of afname t.o.v. deelnemers in 2022
Excursies	6.033	75.311	17%	5%
Lezingen/presentaties	697	19.534	-6%	-7%
Fysieke workshops, cursussen en opleidingen	436	8.787	-4%	-2%
Online activiteiten	60	60	-62%	-99%
Open dagen/kraampjes	385	112.598	-17%	-37%
Activiteiten voor ouderen	901	9.052	61%	5%
Activiteiten natuur- en landschapsbeheer	4.422	22.837	73%	-17%
Onderzoeken (bv. tellingen)	1.397	8.278	-39%	6%
Overige activiteiten (bv. groepsuitjes)	13.090	31.715	2161%	183%
Kinderactiviteiten/eigen jeugdclubs	1.042	21.512	35%	-68%
Schoolgerelateerde activiteiten met primair onderwijs	1.888	63.301	-15%	-6%
Eigen jongerenclubs	241	1.556	12%	47%
Schoolgerelateerde activiteiten met voortgezet onderwijs	231	4.204	48%	-22%
Speciaal voor jongvolwassenen	26	289	271%	1208%
Opleidingsgerelateerde activiteiten	46	366	-56%	-90%
Hartje Winter	4	202	0%	41%
Buitenlesdag	7	150	-53%	-89%
Moestuiniëren/ Bloementuintjes	11	262	-50%	-60%
Slootjesdagen	121	5.362	15%	-17%
Modderdag	12	296	9%	-36%
Fête de la Nature	32	1.612	-37%	-38%
Herfstcampagne	53	2.008	104%	10%
Beleefweek in een Nationaal Park	12	422	9%	-8%

Communicatie

In 2023 stonden een tweetal grote projecten op de uitrol: een nieuwe website voor heel IVN en de app. Direct in januari ging de nieuwe website live. Na livegang ging het optimaliseren en door ontwikkelen verder. De nieuwe IVN Natuur App, waarin we naast routes ook activiteiten en community-functies toegevoegd hebben, ging in november live.

Voor zichtbaarheid vanuit onze domeinen deden we drie grote campagnes. In het voorjaar stimuleerden we heel Nederland 'vieze vingers' te maken en aan de slag te gaan in de tuin of op het balkon.

Om kinderen onder te dompelen in de natuur hebben we in 2023 diverse activiteiten en lesprogramma's ontwikkeld; buitenactiviteiten voor de kinderopvang (Hartje Winter en ModderDag), voor basisscholen (Buitenlesdag) en ouders met kinderen (Slootjesdagen). Met alle activiteiten hebben we zo'n 2000 professionals in het onderwijs en ouders betrokken bij de natuur. Daarnaast hebben we ouders met kinderen op de basisschool geactiveerd om een petitie te tekenen voor 'alle schoolpleinen groen in 2030'. Maar liefst 60% van de basisscholen heeft nog een saai en versteend schoolplein, terwijl voldoende groen zorgt voor meer verkoeling en minder stress bij leerlingen. Meer dan 15.000 handtekeningen zijn verzameld en aangeboden bij de Tweede Kamer wat hopelijk resulteert in meer landelijke regie rond de vergroening van schoolpleinen.

In het najaar deed IVN een grote campagne om mensen de herfstnatuur te laten beleven in hun eigen omgeving. Dit leverde 3400 nieuwe contacten op en veel online verkeer naar de activiteiten die afdelingen bieden in het hele land.

De naamsbekendheid van IVN meten we jaarlijks in mei. De spontane naamsbekendheid zakt van 4% naar 3% en de geholpen naamsbekendheid blijft stabiel net onder 20%. We hopen de komende jaren verbetering te gaan zien in de geholpen naamsbekendheid. Dat vergt echter wel een lange adem en meer investeringen.

IVN-kanalen

Website

Op 30 januari 2023 is de nieuwe website van IVN gelanceerd. Deze is gebruikersvriendelijker en ingericht vanuit de gebruiker. In 2023 zijn er 1.362.180 sessies gestart door 875.955 nieuwe gebruikers. Doordat Google Analytics Universal (GU) in juli 2023 is overgestapt naar Google Analytics 4 (GA4), zijn deze resultaten helaas niet met eerdere jaren te vergelijken.

Met 170.574 weergaven zijn de IVN-natuuractiviteiten de best bezochte pagina van 2023. Gevolgd door de IVN Natuurroutes met 83.245. De onderwerpen Moestuiniëren, IVN Tuiny producten en ModderDag zijn ook populair bij onze bezoekers.

Socials

In 2023 laat IVN weer een mooie groei zien op haar social kanalen. We besluiten eind van het jaar te stoppen met berichten plaatsen op het kanaal X (Twitter). Veel organisaties en bedrijven zetten een boycot in omdat er weinig moderatie meer plaatsvindt en daardoor een erg negatieve sfeer op het platform is ontstaan.

Facebook	januari 2024: 31.172 volgers (januari 2023: 30.122) +3%
LinkedIn	januari 2024: 33.052 volgers (januari 2023: 27.802) +19%
Instagram	januari 2024: 25.421 volgers (januari 2023: 22.199) +15%
YouTube	januari 2024: 3.511 (januari 2023: 3.006) +17%
X (Twitter)	januari 2024: 19.904 (januari 2023: 20.437) -2,6%

Mens & Natuur magazine

Het ledenmagazine Mens en Natuur ligt 4x per jaar bij IVN'ers op de mat, met een oplage van 27.000. Vanaf halverwege 2023 krijgen nieuwe leden de keuze of ze Mens en Natuur fysiek of online willen ontvangen. Inmiddels krijgen 616 leden (en medewerkers) de digitale editie in hun mailbox. In 2023 deden een lezersonderzoek: lezers beoordelen Mens en Natuur met een 7.4 en geven op alle vlakken een dikke voldoende. Het blad inspireert, enthousiasmeert en biedt praktische informatie van en voor IVN'ers.

Interne communicatie

In 2023 tellen we 8.182 gebruikers op intranet Ons IVN, dit is een mix van beroepskrachten, vrijwilligers en externen. Dit is een groei van 14% t.o.v. 2022 (7.177 gebruikers). In december 2023 zijn er 7.127 relaties geabonneerd op de interne IVN-nieuwsbrief Stuifmail (speciaal voor actieve vrijwilligers). Dat is een groei van 0,6% t.o.v. 2023. Deze nieuwsbrief wordt circa 12 keer per jaar verstuurd.

Nieuwsbrieven

- In 2023 zien we een lichte daling in het aantal ontvangers van de algemene Mens & Natuur-nieuwsbrief. Dit komt doordat we eind 2023 opschoning van het databestand hebben gedaan. Daarmee is de kwaliteit van ons bestand en ook het openingspercentage te verbeterd. Mens & Natuur (leden/donateurs, btc): 111.575 abonnees, 1x per maand (-1,7% groei in 2023)
- Kind & Natuur (scholen en kinderopvang): 27.605 abonnees, 1x per maand m.u.v. schoolvakantie (45% groei in 2023). Deze groei komt met name door het overnemen van de data van Buitenlesdag.
- Natuur & Gezondheid (zorgsector/geïnteresseerden) 2.432 abonnees, 4x per jaar (-1,7% groei in 2023)
- Stuifmail (actieve vrijwilligers): 7.127 abonnees, circa 12 keer per jaar (0,6% groei in 2023)
- JonglVN (jongeren): 1.615 abonnees, 4x per jaar (44% groei in 2023)

Bestuur en organisatie

Integriteit en veiligheid

IVN-activiteiten worden door beroepskrachten en vrijwilligers uitgevoerd. Natuurlijk moet dat in een plezierige en persoonlijk veilige omgeving gebeuren. Bijzondere aandacht is wenselijk voor situaties waarin IVN'ers te maken krijgen met kinderen, jeugdigen en/of gehandicapten. Deze zijn immers kwetsbaar en vaak afhankelijk van de opstelling en het gedrag van hun volwassen begeleider(s). Vandaar dat we aandacht besteden aan veiligheid binnen IVN en nadenken over welke afspraken er gemaakt kunnen worden over de omgang met elkaar. Zo is er in 2015 de notitie 'In veilige handen opgesteld' en is het gebruikelijk om van vrijwilligers die met kwetsbare doelgroepen, zoals kinderen of ouderen, werken een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) te vragen. In 2020 is voor elke (toekomstige) medewerker van IVN het afgeven van een VOG verplicht gesteld.

Verklaring Omtrent het Gedrag

Een VOG kan aangevraagd worden voor verschillende functieaspecten. Bij IVN wordt een VOG in ieder geval op het functieaspect 'personen' aangevraagd. Het is immers een reële kans dat elke medewerker eens of vaker in zijn loopbaan bij IVN deelneemt of bijdraagt aan een IVN-activiteit. Zo kan het zijn dat medewerkers door de jaren heen van takenpakket wisselen, helpen bij activiteiten of invallen voor een collega bij zwangerschap, verlof of ziekte.

Ook kan er onmogelijk worden uitgesloten dat er kwetsbare personen deelnemen aan dezelfde activiteit. Door de rol van IVN-medewerker en vrijwilliger ontstaat er een verschil in macht, welke misbruikt kan worden.

Voor de staf van de organisatie wordt er bij de VOG-aanvraag ook nog gescreend op aanvullende functieaspecten. Deze zijn direct gekoppeld aan de omgang met vertrouwelijke informatie en financiën, die met de uitvoering van de functie gepaard gaan.

Vertrouwenscommissie

In de notitie 'In Veilige handen' wordt naast het protocol rondom VOG's ook het belang van omgangsregels binnen de afdelingen van IVN benoemd. De notitie omschrijft hoe deze regels dienen te worden vastgesteld en er wordt sterk aanbevolen om binnen de afdeling ook een vertrouwenscommissie te benoemen, in ieder geval een vertrouwenscontactpersoon.

Desgewenst kan men bij ongewenst gedrag terecht bij een van de leden van de landelijke vertrouwenscommissie, die is ingesteld door het landelijk bestuur. De vertrouwenscommissie bestaat uit minimaal drie personen waarvan minstens één vrouw. Contactgegevens staan op de IVN-website en kunnen worden opgevraagd via de IVN Servicedesk.

De commissie behandelt alle informatie vertrouwelijk; alle schriftelijke informatie wordt door de commissie zelf als 'vertrouwelijk' gearchiveerd.

Er bestaat voor iedereen binnen IVN een meldingsplicht voor klachten over of signalen van misbruik. Zodra er vermoedens of feitelijke aanwijzingen zijn van misbruik bij een vrijwilliger of beroepskracht van IVN dan wel bij een deelnemer aan activiteiten bij IVN, moet dit gemeld worden bij de landelijke vertrouwenscommissie. Een melding kan gedaan worden door de deelnemer zelf, door de ouders, door een andere begeleider of door derden.

Voor beroepskrachten van IVN is beleid opgesteld met betrekking tot psychosociale arbeidsbelasting. Medewerkers die zelf te maken krijgen met vormen van ongewenst gedrag, dan wel constateren dat dit gebeurt bij een collega, kunnen dit op verschillende manieren melden. Dit kan bij de direct leidinggevende, de afdeling P&O of er kan contact worden opgenomen met de externe vertrouwenspersoon. Contactgegevens staan in de Personeelsinformatie Map en kunnen worden opgevraagd via afdeling P&O.

Interim controle

Jaarlijks vindt er interim controle plaats door een extern accountantskantoor. Tijdens deze controle worden o.a. de financiële en personele processen besproken en beschouwd. Zo wordt er aandacht besteed aan:

- Proces bij inkopen, betalingen en baten;
- Proces bij aanneming nieuwe werknemer;
- Proces bij ontslag werknemer / uitdiensttreding;
- Proces bij salarisadministratie;
- Controle op salarismutaties;
- Controle op salarisbetalingen;
- Journaliseren loonjournaalpost in de financiële administratie;
- Analyse personeelskosten.

Medewerkers (P&O)

2022 stond in het teken van opbouw na een intensieve Covid periode. In 2023 is er verder gebouwd aan de interne organisatie. IVN heeft de nieuwe manier van organiseren verder en dieper de organisatie ingebracht. Teams zijn getraind in het "natuurlijk werken" volgens de methode Sociocratie 3.0. In 2023 is IVN gestart met een beweging De Basis op Orde. Vanuit deze beweging wil IVN tot heldere spelregels komen. Deze spelregels/kaders/toetsstenen zorgen ervoor dat Natuurlijk Werken voor alle IVN-ers een leidraad wordt voor leuk en gezond werk, waarbij we met de juiste dingen bezig zijn én we het financieel gezond houden.

Verder heeft 2023 in het teken gestaan van vertrek en komst. Na 15 jaar heeft de voormalige directeur bestuurder een kans gekregen om elders zich in te zetten voor een groene wereld en is IVN gestart met de zoektocht naar een nieuwe directeur bestuurder. In deze periode hebben de collega's van IVN laten zien dat zij over een grote mate van zelfstandigheid beschikken en dat de ingezette koers van natuurlijk werken een goede bijdrage heeft geleverd aan eigenaarschap en zelfstandigheid. In 2024 zal IVN zich gaan richten op verbinding tussen regio's en de inhoudelijke domeinen en bouwen we verder aan een stevige basis op het gebied van missie, bedrijfsvoering en de juiste mensen pop de juiste plek.

Daar waar de voorafgaande jaren gekenmerkt werden door de maatregelen ten gevolge van de COVID-19-pandemie, was er in 2022 weer ruimte voor de groei van de organisatie en de medewerkers.

Ontwikkeling personeel

De formatie en samenstelling van het personeelsbestand is ten opzichte van 2022 niet veel veranderd. Er is een lichte daling in het aantal medewerkers, in december 2023 waren er 161 personen in dienst (eind 2022: 179). In 2023 was dit: 138,09 FTE. In 2022 bedroeg dit 148,29 FTE.

Over het hele jaar genomen zijn er 29 medewerkers ingestroomd en 47 medewerkers uitgestroomd. (2022: 34 instroom/ 29 uitstroom). In 2023 heeft IVN aan 26 verschillende studenten een stageplek geboden, in 2022 waren dit er 55.

Verzuim

Het verzuim binnen IVN laat een dalende trend zien t.o.v. 2022. Het verzuimcijfer over heel 2022 (ytd) was 5,76%. In 2023 is het verzuimcijfer gedaald naar 4,06 %.

Het landelijk verzuim was in 2022 5,6% en in 2023 4,8% (bron: CBS)

Salaris

IVN volgt de bepalingen van de cao Sociaal Werk. Deze loopt van 1 juli 2023 tot en met 31 juli 2025. In de cao zijn de volgende salarisverhogingen opgenomen: per 1 juli 2023 is het salaris gestegen met 7%. Per 1 januari 2024 komt hier een stijging van 4% bovenop.

Managementteam

Tot juli 2023 was Jelle de Jong algemeen directeur bestuurder van Vereniging IVN. Tot 31 december 2023 heeft Rob Meijers de rol van interim directeur ingevuld. De taken en bevoegdheden van de directeur-bestuurder zijn vastgelegd in de statuten en in het huishoudelijk reglement. Het managementteam bestond per 31 december 2023 uit de volgende personen:

- Rob Meijers: interim directeur-bestuurder
- Erwin Willems: interim Manager Financiën
- Susan van Os: Manager P&O
- Henriette Beukema: Regiodirecteur Friesland, Groningen en Drenthe
- Joline de Weerd: Regiodirecteur Overijssel, Gelderland en Flevoland
- Petra Schut: Regiodirecteur Noord-Holland en Utrecht
- Wemke van der Weij: Regiodirecteur Zuid-Holland en Zeeland (t/m 31 oktober 2022)
- Renske Visscher: Regiodirecteur Noord-Brabant en Limburg
- Titia Tamminga: Manager Verenigingszaken
- Elke van de Wiel: afvaardiging Marketing Communicatie
- Vincent van der Veen: afvaardiging Product Markt Management

Landelijke Raad

De Landelijke Raad vertegenwoordigt de leden van IVN en is daarmee het hoogste orgaan binnen IVN. De Landelijke Raad functioneert als de ledenraad van de vereniging. De raad bestond in 2023 uit 24 personen. 22 leden vertegenwoordigen elk een regio. Daarnaast

hebben WoesteLand en Natuurontdekkers elk één zetel. De taken en bevoegdheden van de Landelijke Raad zijn vastgelegd in de statuten en het huishoudelijk reglement. De Landelijke Raad is vier keer bijeengekomen in 2023, aangevuld met een extra vergadering voor de benoeming van de nieuwe directeur-bestuurder.

leden landelijke raad per 31 december 2023 toevoegen

Naam	Regio
Ad van Alphen	Groningen
Ruud Oudega	Friesland
Grietje Loof	Drenthe
Jaap Gerkes	Overijssel
Eduard de Vries	Flevoland
Jan Dirk Focker	Achterhoek
Gerard van der Kamp	Achterhoek
Fieke Vos	Rivierenland
Arian van Weerden	Rivierenland
Wim Chardon	Veluwe
Foppe de Haan	Noord-Holland
Chrit van Ewijk	Zuid-Holland
Martijn Disco	Utrecht
Ronald Emons	Utrecht
Theo Hendriks	Zeeland
Carlien Nijdam	Zeeland
Annemarie Weldring	Brabant West
Gerard Lijten	De Kempen
Marcel Aaldering	Maasdal
Wim Steenbakkers	ZO Brabant
Peter Kessing	Midden Limburg
Wiel Pieters	Parkstad
Miep Pieters	Parkstad
Erica Heijmans	W. Mijnstreek
Jack van Nunen	Groene Woud
Bert van Haaften	Rivierenland
Rob Venderbos	WoesteLand
Anouck Fietje	Natuurontdekkers
Berry Dufornee	NO Brabant

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht houdt toezicht op het beleid van de Bestuurder en de algemene gang van zaken binnen de organisatie. De Raad van Toezicht staat de Bestuurder met advies terzijde. De Raad van Toezicht heeft in 2023 minimaal vier keer vergaderd. Daarnaast heeft

het wervingsproces voor de nieuwe directeur-bestuurder de nodige extra aandacht gevraagd van de Raad van Toezicht.

Samenstelling Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht wordt gevormd door acht personen. Op 31 december 2023 bestond de Raad van Toezicht uit:

Naam:	Hans Gilissen
Rol:	Voorzitter
Aftredend per:	december 2025
Herbenoembaar:	ja
Nevenfuncties:	<ul style="list-style-type: none"> Lid Raad van Commissarissen Limgroup B.V. Lid bestuur stichting Dialectwoordenboek Lid Raad Economische Advisering Bisschoppelijk Centrum Rolduc Lid Bestuur i/o Stichting Vrienden van Ysselsteyn Lid Diocesane Pastorale Raad bisdom Roermond, Lid Parochiebestuur Odulphus van Brabant, Lid Maatschappelijke Raad Weerbaarheid en Veerkracht (ministerie SZW).

Naam:	Saskia de Jonge
Rol:	Vicevoorzitter
Aftredend per:	april 2024
Herbenoembaar:	ja
Functie:	Manager kennisontwikkeling bij ProRail

Naam:	Rolf Boersma
Rol:	Lid
Aftredend per:	november 2025
Herbenoembaar:	ja
Nevenfunctie:	<ul style="list-style-type: none"> secretaris IVN de Maasvallei bestuurslid District Limburg

Naam:	Janneken Sprangers
Rol:	Lid RvT & lid Audit Commissie
Aftredend per:	december 2024
Herbenoembaar:	ja
Functie:	Financieel mediator

Naam: Bart Franken
Rol: Lid
Aftredend per: april 2024
Herbenoembaar: ja
Functie: Projectmanager Natuur bij Antea Group

Naam: Jurre Mulder
Rol: Lid RvT & lid Audit Commissie
Aftredend per: april 2024
Herbenoembaar: ja
Functie: Directeur/Chief Digital & Technology Officer bij Intergamma

Naam: Jetske van den Bijtel
Rol: Lid
Aftredend per: april 2024
Herbenoembaar: ja
Nevenfuncties:

- Lid bestuur Natuurvereniging De Ruige Hof in Amsterdam-Zuidoost
- Lid bestuur Stichting Hulpfonds Abcoude-Baambrugge
- Secretaris bestuur IVN afdeling De Ronde Venen en Uithoorn.
- Eigenaar Rijp en Blij Wandelcoaching

Naam: Boudewijn Kanen
Rol: Lid RvT & aanspreekpunt voor de Ondernemingsraad
Aftredend per: december 2024
Herbenoembaar: ja
Functie: Advocaat bij Liber Dock

Subsidies, fondsenwerving en Nationale Postcode Loterij

Subsidies

In totaal is in 2023 aan subsidies van overheden circa € 10.600.000 ontvangen onder te verdelen in drie type subsidies. Circa € 3.100.000 betreft reguliere subsidies van provincies ten behoeven van regionale activiteiten. Deze worden jaarlijks toegekend en de verdeling hiervan wordt in bijlage 2 toegelicht. Een bedrag van € 1.200.000 is ontvangen vanuit het ministerie van LNV ten

behoefte van onze activiteiten in de Nationale parken. Als laatste ontvangen we van gemeenten, provincies en andere overheden voor circa € 6.400.000 aan subsidies voornamelijk op project basis.

Fondsenwerving

IVN Natuureducatie is geen fondsenwervende organisatie zoals veel andere goede doelen in Nederland. Dit betekent dat we niet actief particulieren of bedrijven werven om te doneren of om donateur te worden. Individuele kleine donaties worden toegevoegd aan het IVN Scharrelkidsfonds ten behoeve van natuuractiviteiten voor kinderen t/m 12 jaar. Met grotere donaties versterken we thema's en activiteiten, vaak in overleg met de giftgever.

Zowel de afdelingen als de landelijke vereniging hebben een structureel ledenwervingsbeleid. Bij alle activiteiten stimuleren we mensen lid te worden van IVN. Hier zetten we voornamelijk digitale middelen in bij onze campagnes. Daarnaast worden veel mensen lid vanwege bijvoorbeeld activiteiten van onze afdelingen, zoals cursussen en excursies.

Vermogensfondsen

In totaal ontving IVN € 387.895 van vermogensfondsen in 2023. Vrijwel alle toekenningen door vermogensfondsen vinden plaats op basis van projectvoorstellen.

Bedrijfspartners

IVN werkt samen met bedrijven om nóg meer impact te kunnen maken: door het vergroten van ons bereik en om middelen te verwerven voor onze activiteiten. In sommige gevallen is de samenwerking gebaseerd op het vergroten van ons bereik.

Begin 2023 is IVN Natuureducatie een samenwerking aangegaan met VolkerWessels en Earthwatch Europe voor het planten van 16 Tiny Forests. VolkerWessels treedt op als sponsor, IVN Natuureducatie is verantwoordelijk voor de organisatie en Earthwatch Europe gaat samen met vrijwilligers de groei van het bos monitoren. Daarmee is VolkerWessels op dit moment de grootste partner van het IVN voor de aanleg van Tiny Forests in Nederland.

ASN Bank levert sinds 2019 een financiële bijdrage voor het thema Natuur in de Buurt en specifiek op het onderwerp natuurinclusief bouwen. We kunnen met regelmaat gebruikmaken van hun communicatiekanalen. Ook werken we met ASN Bank en Sprinklr, samen om alle tuinen in Nederland te vergroenen met Tuiny Forests, Tuiny Hagen en Tuiny bloeipakketten, daarmee de biodiversiteit een boost te geven, hittestress te verminderen en wateroverlast tegen te gaan. En Tuiny Poel is een samenwerking tussen IVN en RAVON met Cruydt-Hoeck als leverancier van de planten en met ondersteuning van ASN Bank.

Volker Rail heeft een grote donatie gedaan die gebruikt is om verdere ontwikkeling van de IVN Natuur App mogelijk te maken.

Flower is een Europese samenwerking ondersteund door Erasmus+. Met organisaties uit Slovenië, Italië, Spanje en Nederland bundelen we onze kennis en krachten. Het project zal begeleide activiteiten en workshops in de natuur aanbieden voor kwetsbare ouderen en hun zorgverleners. Het project resulteert in een set (online) leermiddelen die specifiek zijn ontworpen voor natuurbeleving samen met kwetsbare ouderen.

Nationale Postcode Loterij

Sinds 1996 ontvangt IVN Natuureducatie van de Nationale Postcode Loterij jaarlijks een ongeoormerkte bijdrage. Met dit bedrag kunnen wij projecten en activiteiten financieren die anders niet hadden kunnen plaatsvinden. We zijn bijzonder trots en blij met het vertrouwen dat deze voor ons zo belangrijke partner in ons heeft. In 2023 ontvingen we het bedrag van maar liefst €1.350.000. IVN is ontzettend dankbaar voor deze prachtige financiële bijdrage. Daar zijn wij de deelnemers van de Nationale Postcode Loterij zeer dankbaar voor!

Financieel beleid

Algemeen

Continuïteitsreserve

Uitgedrukt in de uitvoeringskosten mag de reserve conform richtlijn 'Reserves Goede Doelen' van Goede Doelen Nederland niet groter zijn dan een factor 1.5. Als we de reserve uitdrukken in personeelslasten dan is deze ten opzichte van 2022 licht gedaald naar 23%. Gezien de begroting 2024 waarin een forse stijging van cao-loonkosten zit daalt de reserve in 2024 naar 22% ondanks de begrote toevoeging. De Raad van Toezicht van IVN heeft de gewenste hoogte voor de continuïteitsreserve bepaald op € 3,5 miljoen. Dit betekent dat er in 2025 en 2026 per jaar circa € 0,4 miljoen moet worden toegevoegd.

Daarnaast dient er een jaarlijkse reflectie analyse plaats te vinden op de hoogte van de reserve en het gestelde doel. Hierbij dienen per baten categorie risico's in kaart te worden gebracht. Ook moet de impact van deze risico opgesteld leiden tot een juiste inschatting van het gestelde doel van de reserve. Op deze manier wordt de reserve meer in lijn gebracht met het daadwerkelijke risico op discontinuïteit. De bestuurder zal in 2024 samen met de audit commissie tot een aanpak van deze analyse komen. De daadwerkelijke output van de analyse kan dan tijdens de begroting 2025 besproken worden.

Managementinformatie

Het managementteam van IVN stelt jaarlijks een inhoudelijk plan en een jaarbegroting op. Beide worden door de Raad van Toezicht beoordeeld en vastgesteld.

Gedurende het jaar worden de inkomsten en de bestedingen aan de doelstellingen bewaakt door het managementteam. In een portal is de benodigde informatie het hele jaar online beschikbaar, periodiek worden de ontwikkeling van de baten en lasten ten opzichte van het budget besproken. Met de Raad van Toezicht wordt op basis daarvan periodieke rapportage gedeeld die tijdens iedere vergadering wordt besproken.

Onafhankelijke accountant

De jaarrekening wordt zoals statutair bepaald gecontroleerd door een externe accountant. Gedurende het jaar wordt de opzet van de administratieve organisatie en interne beheersingsmaatregelen beoordeeld. Na afloop van het jaar wordt de jaarrekening door de onafhankelijke accountant gecontroleerd.

Auditcommissie

Bij IVN functioneert een auditcommissie conform de richtlijnen en eisen van het CBF, bestaande uit 2 leden waarvan 1 lid van de Raad van Toezicht. Deze commissie is verantwoordelijk voor het toezicht op de inrichting en de werking van de administratieve organisatie, de naleving van de relevante wet- en regelgeving, de financiële informatieverstopping en het financiële beleid. De commissie vergadert jaarlijks 4 keer.

Risico's en onzekerheden

Algemeen

Voor het risicomanagement werkt IVN met financiële kwartaalrapportages. Daarin zijn de risico's en de mate waarin deze worden beheerst in beeld gebracht en besproken met de Raad van Toezicht.

Op de volgende gebieden worden strategische risico's onderkend:

- Financiën en wetgeving
- Reputatieschade en marktpositie
- Personeel en vrijwilligers

Risicobeheersing bij IVN

Al met al is de conclusie dat de risico's bij IVN in voldoende mate beheerst worden. Op het gebied van financieel beheer is er sprake van het laagste risico, categorie 'geen risico'. Dit wil zeggen dat met de normale aandacht van het management alle onderkende risico's onder controle zijn.

Dit betreffen de risico's op liquiditeitstekorten, fraude en terugbetalingsverplichtingen op projecten. Op de andere terreinen zoals reputatieschade, privacywetgeving, ICT en bestuur worden de risico's als 'acceptabel' beoordeeld. Daarbij is voortdurende aandacht door het management gewenst en daarvoor zijn de interne beheersingsmaatregelen voldoende.

Bestuurlijke en financiële richtlijnen

ANBI-status (Algemeen Nut Beogende Instelling)

Vereniging IVN beschikt over de ANBI-status. De doelstellingen en feitelijke werkzaamheden zijn voor meer dan 90% gericht op het algemeen belang. Door deze status kunnen erfenissen en schenkingen belastingvrij ontvangen worden. Hierdoor komen deze volledig ten goede aan de doelstelling van IVN. Donateurs kunnen hierdoor ook hun giften, onder bepaalde voorwaarden, als gift opnemen op hun aangifte inkomstenbelasting.

Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF)

Het Centraal Bureau Fondsenwerving is een toezichthoudende organisatie voor alle goede doelen in Nederland. Het CBF ziet toe op het bestuur en het beleid van goede doelen. Om in aanmerking te komen voor het keurmerk wordt de manier waarop gelden verkregen worden beoordeeld, de manier waarop de gelden worden uitgegeven en tenslotte de wijze waarop verslaglegging wordt uitgebracht. Het IVN voldoet aan de gestelde eisen als grote goede doelen organisatie en voert het CBF-keur voor kansspel begunstigden.

Vrijwilligersbeleid

Veel van de leden van IVN worden ingezet als vrijwilliger op de projecten van IVN. De vrijwilliger krijgt daarbij altijd de mogelijkheid om de gemaakte onkosten binnen de daarvoor geldende wettelijke bepalingen vergoed te krijgen. Daarnaast is er een verzekering afgesloten die dekking biedt aan vrijwilligers waar het gaat om schade door ongevallen tijdens het deelnemen aan activiteiten van IVN.

Integriteitsbeleid

IVN heeft een gedragscode 'In veilige handen' opgesteld, die geldt voor alle medewerkers en vrijwilligers. De gedragscode beschrijft eveneens hoe meldingen worden behandeld. Daarnaast is specifiek voor medewerkers een beleid opgesteld met betrekking tot psychosociale arbeidsbelasting. Dit beleid geldt voor zowel medewerkers als leidinggevenden onderling en in de relatie tussen medewerker en leidinggevende. Binnen IVN is ook het beleid rond de Wet Huis voor Klokkenluiders (WHK) opgesteld. Deze regeling is opgenomen om de drempel tot melden

van een misstand zo laag mogelijk te maken en de veiligheid van de melder te waarborgen. De regeling zorgt voor een helder stappenplan dat gevolgd wordt door degene die een misstand wil melden. Er hebben in 2023 geen meldingen plaatsgevonden. Genoemde regelingen zijn beschikbaar op de website van IVN of op het IVN Intranet.

Missie, Visie en Doelstelling

IVN wil mens en natuur verbinden. Dat doen we door jong en oud te laten beleven hoe leuk, leerzaam én belangrijk natuur is, via natuuractiviteiten, cursussen, projecten en campagnes. Zelf leren en doen staan altijd centraal. Doel is om een natuurbewuste gedragsverandering te bereiken.

Samenvatting financiële resultaten

Vereniging IVN heeft in 2023 een positief exploitatiesaldo behaald van € 149.000. De totale baten bedroegen in 2023 € 18,7 miljoen. Samengevat zijn de baten en lasten als volgt weer te geven:

Bedragen x € 1.000	2023 realisatie	2023 begroting	2022 realisatie
Totale baten	18.704	16.727	16.523
Besteed aan doelstelling	17.582	15.581	15.912
Beheer & Administratie	914	898	874
Werving van baten	71	98	88
Financiële baten en lasten	12	-	-23
Toevoeging aan continuïteitsreserve	167	150	-381
Toevoeging aan bestemmingsreserve	-18		7

Tabel 1: staat van baten en lasten

Baten

De totale baten zijn in 2023 gestegen ten opzichte van 2022. Deze stijging komt met name voort uit de organische groei van IVN. Vooral de baten van andere non-for-profit organisaties en bedrijven zijn sterk gestegen door een toename van activiteiten waar IVN samenwerkt met andere organisaties.

Bedragen x € 1.000	2023 realisatie	2023 begroting	2022 realisatie
Baten van particulieren	387	462	350
Baten van bedrijven	1.414	327	647
Baten van fondsen	388	191	426
Baten van andere not-for-profit organisaties	2.843	2.085	2.425
Baten van loterijorganisaties	2.017	1.349	1.562
Baten van subsidies van overheden	10.658	11.198	9.972
Baten als tegenprestatie	948	1.115	966
Overige baten	45	-	75
Mutatie onderhanden werk	4	-	100
Totale baten	18.704	16.727	16.523

Tabel 2: overzicht baten, incl. materiële projectlasten.

Besteed aan doelstellingen

De verhouding tussen de lasten besteed aan de doelstellingen en de totale lasten is in 2023 uitgekomen op 94,0% (2022 geconsolideerd: 94,4%).

Bedragen x € 1.000	2023 realisatie	2023 begroting	2022 realisatie
Natuur en Gezondheid	1.319	887	1.053
Natuur in de Buurt	3.716	3.810	2.683
Kind en Natuur	5.870	3.596	5.123
Natuur en Recreatie	3.223	2.846	3.197
Natuur en Jongeren	994	887	773
Vrijwilligers en Educatie	1.547	1.484	1.466
Overige activiteiten	1.566	1.790	1.616
Totale baten besteed aan doelstelling	18.235	15.300	16.962

Tabel 3: overzicht besteding aan doelstellingen, incl. materiële projectlasten

Werving baten

De vereniging is actief op het gebied van werving van fondsen en baten van bedrijven en particulieren. In 2023 heeft het beleid gericht op vermogensfondsen en bedrijven succesvolle projecten opgeleverd. Ook verdere verbetering van het beleid ten aanzien van leden en mogelijk geïnteresseerden heeft positief gewerkt. De verhouding tussen lasten en baten voor eigen fondsenwerving is in 2023 gedaald naar 3,4% (in 2022 was dit 6,2%). Daarmee is de verhouding in 2023 beduidend gunstiger dan in voorgaande jaren. Met minder geld zijn er meer baten gerealiseerd.

Beheer & Administratie

De kosten van beheer en administratie betreffen de kosten voor directie, financiën, ICT en personeelszaken. Kosten die direct aan projecten kunnen worden toegerekend zijn daarop in mindering gebracht. Deze lasten worden doorberekend op basis van de tijd die per medewerker aan deze taken wordt besteed. In 2023 bedroegen deze lasten €914.000 en zijn daarmee, uitgedrukt in een percentage van de

totale baten, ten opzichte van 2022 licht gedaald naar 4,9% (2022: 5,2%). De door de Raad van Toezicht gestelde norm (van 6%) wordt daarmee behaald.

Resultaat en financiële positie

Het boekjaar 2023 is afgesloten met een positief resultaat van € 149.000, een verbetering ten opzichte van het resultaat over 2022 van circa €523.000. Door het positieve resultaat in 2023 is de financiële positie verbeterd ten opzichte van 2022.

De solvabiliteit kwam ultimo 2023 uit op 30% (2022: 24%). De current ratio kwam ultimo 2023 uit op 1,29 (2022: 1,21). De kasstroom van IVN in 2023 is weergegeven in de jaarrekening. Over het algemeen kan gezegd worden dat na het negatieve resultaat in 2022 de financiële ratio's weer zijn verbeterd en dat daarmee financiering van de activiteiten van IVN opnieuw voldoende is gewaarborgd.

Toekomst en begroting 2024 Vereniging IVN

Het bestuur heeft vertrouwen in de toekomst van IVN. De organisatie zal naar verwachting in 2024 wat lagere baten hebben dan in 2023. De begroting van de Vereniging IVN voor 2024 is in de vergadering van november 2023 door de Raad van Toezicht vastgesteld. De begroting is gebaseerd op reeds toegezegde baten voor 2024 aangevuld met ramingen van de verwachte baten. De verwachte exploitatiekosten zijn gebaseerd op de personele bezetting per eind 2023, rekening houdend met reeds bekende wijzigingen in aantal en arbeidsvoorwaarden, alsmede een inschatting van de overige exploitatiekosten.

De materiële kosten op projecten die in 2024 (net als in 2023) begroot zijn op €3.500.000 zijn in onderstaande begroting opgenomen. Zowel in de totale baten als in de lasten besteed aan de doelstelling. Voor 2024 is een resultaat van ca. € 102.000 begroot. Daarmee wil IVN de continuïteitsreserve verder aanvullen.

Bedragen x € 1.000	2024 begroting	2023 realisatie	2023 begroting
Totale baten	17.195	18.704	16.727
Besteed aan doelstelling	16.068	17.582	15.583
Beheer & Administratie	990	914	895
Werving van baten	75	71	99
Financiële baten & lasten	40	12	0
Toevoeging aan continuïteitsreserve	102	167	150
Toevoeging aan bestemmingsreserve		-18	-

Tabel 5: begroting 2024, Vereniging IVN

De verwachte continuïteitsreserve zal hiermee ultimo 2024 uitkomen op € 2,7 mln. In de daaropvolgende jaren heeft IVN de ambitie om jaarlijks € 150.000 aan de continuïteitsreserve toe te voegen om het doelvermogen ad. € 3,5 miljoen te bereiken.

Bijlagen

1. Verdeling reguliere bijdrage Nationale Postcodeloterij 2023
2. Verdeling reguliere subsidie provincies 2023
3. Subsidie Nationale Parken 2023 – Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Jaarrekening

Balans per 31 december 2023 (na resultaatbestemming)

Bedragen in euro's	ref	31 december 2023	31 december 2022
ACTIVA			
Materiële vaste activa	a	924.484	948.923
Financiële vaste activa	b	8.300	59.580
Vorraden	c	143.476	164.020
Vorderingen			
Nog te ontvangen projectsubsidies	d	535.284	682.235
Subsidies overheden	e	668.756	1.331.576
Debiteuren en overige subsidies	f	1.134.412	963.477
Overige vorderingen en overlopende activa	g	120.226	172.831
		<u>2.458.678</u>	<u>3.150.119</u>
Liquide middelen	h	6.292.557	6.867.633
Totaal		<u><u>9.827.495</u></u>	<u><u>11.190.275</u></u>
PASSIVA			
Reserves en fondsen			
Continuïteitsreserve	i	2.594.264	2.426.921
Bestemmingsreserves	j	361.539	379.681
		<u>2.955.803</u>	<u>2.806.602</u>
Kortlopende schulden			
Crediteuren		618.730	878.981
Schulden aan groepsmaatschappijen	k	8.300	8.300
Belasting, sociale premies en pensioen	l	1.186.854	1.149.221
Vooruitontvangen subsidies	m	4.565.724	5.867.798
Overige schulden en overlopende passiva	n	492.084	479.373
		<u>6.871.692</u>	<u>8.383.673</u>
Totaal		<u><u>9.827.495</u></u>	<u><u>11.190.275</u></u>

Staat van baten en lasten 2023

Bedragen in euro's	ref	2023 Realisatie	2023 Begroting	2022 Realisatie
Baten				
Baten van particulieren	a	386.805	462.000	350.185
Baten van bedrijven		1.414.148	327.000	646.882
Baten van fondsen		387.895	191.000	426.076
Baten van andere not-for-profit organisaties		2.842.522	2.085.000	2.424.672
Baten van loterijorganisaties	b	2.016.500	1.349.000	1.562.320
Baten van subsidies van overheden	c	10.658.129	11.198.000	9.972.254
Som van de geworven baten		17.705.999	15.612.000	15.382.389
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en diensten	d	948.071	1.115.000	966.296
Overige baten		44.964	-	71.683
Mutatie onderhanden werk personeel		4.946	-	99.695
Resultaat deelneming		-	-	2.696
Totaal baten		18.703.980	16.727.000	16.522.759
Lasten				
<i>Besteed aan doelstellingen</i>				
Natuur en gezondheid		1.271.557	904.000	1.053.076
Natuur in de buurt		3.583.089	3.880.000	2.682.769
Kind en natuur		5.659.926	3.662.000	5.123.128
Natuur en recreatie		3.106.982	2.898.000	3.197.649
Jongeren		958.285	903.000	772.845
Vrijwilligers en educatie		1.491.661	1.511.000	1.466.445
Overig		1.509.947	1.823.000	1.616.373
Totaal besteed aan doelstellingen		17.581.447	15.581.000	15.912.284
Kosten beheer en administratie		914.111	898.000	873.591
Werving baten		70.898	98.000	87.791
Totaal lasten		18.566.456	16.577.000	16.873.667
Saldo baten en lasten voor financiële baten en lasten		137.524	150.000	(350.908)
Financiële baten		11.677	-	950
Financiële lasten		-	-	(24.295)
Saldo financiële baten en lasten		11.677	-	(23.345)
Saldo baten en lasten		149.201	150.000	(374.253)
Bestedingspercentage lasten		94,7%	93,1%	94,3%
Percentage beheer & administratie		4,9%	5,4%	5,2%
Resultaatbestemming				
Continuïteitsreserve		167.343		(381.395)
Reserve Meerjarenvisie		(53.479)		-
Reserve verenigingsactiviteiten		-		-
Reserve Natuurontdekkers		(469)		1.757
Reserve Woesteland		(916)		(3.443)
Reserve Scharrelkidsfonds		36.722		8.828
Totaal		149.201		(374.253)

Kasstroomoverzicht 2023

Bedragen in euro's	2023	2022
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat	149.201	(374.253)
Afschrijvingen	<u>171.466</u>	<u>168.400</u>
	320.667	(205.853)
Mutatie financiële vaste activa	51.280	(2.696)
	<u>371.947</u>	<u>(208.549)</u>
Bruto kasstroom uit operationele activiteiten		
Toename voorraden	20.544	40.073
Toename vorderingen en overlopende activa	691.440	7.316
Toename kortlopende schulden	<u>(1.511.980)</u>	<u>2.705.782</u>
<i>Verandering in werkkapitaal</i>	(799.996)	2.753.171
Kasstroom uit operationele activiteiten	<u>(428.049)</u>	<u>2.544.623</u>
Investeringen in materiële vaste activa	<u>(147.027)</u>	<u>(224.981)</u>
Bruto kasstroom uit investeringsactiviteiten	(147.027)	(224.981)
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten	<u>(575.076)</u>	<u>2.319.642</u>
Liquide middelen per 1 januari	6.867.633	4.547.994
Liquide middelen per 31 december	6.292.557	6.867.633
Toename (+) / afname (-) geldmiddelen	<u>(575.076)</u>	<u>2.319.639</u>

Toelichting op de balans en staat van baten en lasten

a Algemene toelichting

Activiteiten

De activiteiten van Vereniging IVN bestonden uit het uitvoeren van projecten rondom NME en duurzaamheid. Het betreffen zowel educatieve projecten, bewustwordingscampagnes als uitvoerende educatieve taken.

De doelstelling van IVN is om jong en oud te laten beleven hoe leuk, gezond en belangrijk natuur is. Dat doen we met natuuractiviteiten, cursussen, projecten en campagnes. Zelf leren en doen staan altijd centraal.

Vestigingsadres

Vereniging IVN is gevestigd te Amsterdam en bij de Kamer van Koophandel geregistreerd onder nummer 34147938.

Governance

De ca. 160 plaatselijke afdelingen van de leden van IVN zijn volledig autonoom. Deze afdelingen worden derhalve niet meegeconsolideerd.

Rubricering

Omwille van het inzichtvereiste is in 2022 de rubricering van de baten herzien. Deze herziene rubricering is in 2023 gecontinueerd.

Overig

De Vereniging IVN is houder van het CBF-keurmerk omdat de vereniging begunstigde is van kansspel-activiteiten en fondsenwerving. De jaarrekening van Vereniging IVN over 2023 is derhalve opgesteld volgens de Richtlijn Jaarverslaggeving Fondsenwervende Instellingen (RJ 650). De jaarrekening is opgesteld in euro's en wordt vergeleken met de door het bestuur vastgestelde begroting 2023 en de realisatie 2022.

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van rente zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, heeft de directie van Vereniging IVN zich over verschillende zaken een oordeel gevormd en schattingen gemaakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

b Grondslagen van waardering

Algemeen

Voorzover onderstaand niet anders is aangegeven worden activa en passiva gewaardeerd op verkrijgingsprijs of nominale waarde.

Consolidatie

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de bepaling van RJ 650 en de stellige uitspraken van de Richtlijn voor de jaarverslaggeving, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving. In de jaarrekening zijn de volgende entiteiten begrepen:

Vereniging IVN, te Amsterdam

KvK nr. 34147938

Woldhuis Exploitatie B.V., te Apeldoorn

KvK nr. 68647484

In december 2023 is het belang in Innovatie en Duurzaamheid B.V. (SME) verkocht. Per balansdatum blijft alleen nog het belang in Woldhuis Exploitatie B.V. over, hierin worden geen activiteiten verricht. Gezien de omvang van de activiteiten is het niet noodzakelijk om hiervoor een geconsolideerde jaarrekening voor IVN op te stellen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de consolidatievrijstelling, omdat Woldhuis Exploitatie B.V. een kleine entiteit is.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs onder aftrek van lineair berekende afschrijvingen gebaseerd op de economische levensduur. Bij de waardering van de materiële vaste activa wordt jaarlijks beoordeeld of er aanwijzingen zijn voor duurzame waardeverminderingen.

Financiële activa

Deelnemingen zijn op de nettovermogenswaarde gewaardeerd, zonedig rekening houdend met een aandeel derden.

Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen de historische kostprijs rekening houdend met eventuele incurantheid. Indien de verwachting is dat de opbrengstwaarde lager is dan de historische kostprijs wordt de waardering hierop aangepast.

Nog te ontvangen projectsubsidies

Hieronder zijn de bestede uren en materiële lasten van onderhanden projecten per 31 december 2023 opgenomen. Het betreft het saldo van gerealiseerde projectlasten en reeds gedeclareerde baten. Een voorziening wordt gevormd voor projecten waarvan de verwachting is dat bij afronding de lasten hoger zullen zijn dan de baten. Indien de reeds gedeclareerde baten hoger zijn dan de lasten is het saldo opgenomen onder vooruitontvangen subsidies.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde met een eventuele voorziening voor oninbaarheid.

Liquide middelen

Waardering van liquide middelen vindt plaats tegen nominale waarde.

Continuïteitsreserve

De continuïteitsreserve dient als buffer om verplichtingen na te kunnen komen in financieel moeilijker tijden. Jaarlijks wordt de continuïteitsreserve verhoogd met een deel van het batig saldo danwel wordt een eventueel negatief saldo hierop in mindering gebracht.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. Voor voorzienbare verliezen op onderhanden projecten wordt een voorziening getroffen die wordt opgenomen onder het onderhanden werk.

c Grondslagen van resultaatbepaling

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als verschil tussen de aan het boekjaar toegerekende baten en lasten. De lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop zij betrekking hebben. Verliezen worden verantwoord zodra deze voorzienbaar zijn.

Opbrengstverantwoording

De baten omvat de opbrengsten uit levering van goederen en diensten en gerealiseerde projectopbrengsten uit hoofde van onderhanden projecten onder aftrek van over de omzet geheven belastingen.

Aandeel in acties van derden (NPL)

De reguliere uitkeringen welke voortvloeien uit de opbrengst van de Nationale Postcode Loterij worden als baten verantwoord in het jaar waarin deze uitkeringen worden ontvangen. Eventuele eenmalige uitkeringen van de Nationale Postcode Loterij worden evenredig met de gemaakte kosten in het betreffende jaar als bate verantwoord.

Baten uit subsidies en overige projectbaten

Baten en lasten van projecten worden toegerekend aan het jaar waarin het project wordt uitgevoerd. Meerjarige projecten worden in de exploitatie opgenomen in het jaar van afronding van het project. Projectverliezen worden genomen zodra deze voorzienbaar zijn.

Verdeling van de lasten

In overeenstemming met RJ 650 worden de lasten verdeeld over de activiteiten.

Kosten beheer en administratie

De kosten van beheer en administratie worden berekend conform GDN-Richtlijnen. Vereniging IVN hanteert een norm van 6% voor de kosten beheer en administratie.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten. De leden van de Raad van Toezicht en de leden van de Landelijke Raad zijn onbezoldigd.

Pensioenen

De pensioenregeling welke van toepassing is voor medewerkers van Vereniging IVN is verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord. De pensioenregeling is ondergebracht bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn. Dit betreft een collectieve middelloonregeling waarbij de premie gedeeld wordt tussen werkgever en werknemer. Het bestuur van het fonds beslist jaarlijks of er indexatie plaatsvindt. De actuele dekkingsgraad van december 2023 is 106,3%.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

Afschrijvingskosten worden separaat opgenomen in de winst- en verliesrekening. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast. Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Onderhanden projecten

De projectopbrengsten en projectkosten worden conform de algemene resultaatbepalingen vastgesteld in de periode waarover gerapporteerd wordt.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houden met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Belastingen

Vereniging IVN is vrijgesteld van vennootschapsbelasting.

Toelichting op de balans

a Materiële vaste activa

	Verbouwing	Inventaris	ICT	Totaal
Stand per 1 januari 2023				
Aanschafwaarde	545.930	650.473	1.518.208	2.714.611
Cumulatieve afschrijving	(131.259)	(395.829)	(1.238.600)	(1.765.688)
Boekwaarde per 1 januari	414.671	254.644	279.608	948.923
Mutaties 2023				
Investerings	-	20.304	126.723	147.027
Afschrijvingen	(30.538)	(41.064)	(99.864)	(171.466)
Boekwaarde per 31 december 2023	384.133	233.884	306.467	924.484
Stand per 31 december 2022				
Aanschafwaarde	545.930	670.777	1.644.931	2.861.638
Cumulatieve afschrijving	(161.797)	(436.893)	(1.338.464)	(1.937.154)
Boekwaarde per 31 december 2023	384.133	233.884	306.467	924.484
Afschrijvingspercentages	5%	10%	20%	

b Financiële vaste activa

	2023	2022
Saldo per 1 januari	59.580	56.884
Verkoop deelneming	(51.280)	-
Resultaat lopend boekjaar	-	2.696
Saldo per 31 december	8.300	59.580
Kostprijs deelneming	8.300	29.374
Resultaat vorige boekjaren	-	27.510
Resultaat lopend boekjaar	-	2.696
Saldo per 31 december	8.300	59.580

Dit betreft een 100% belang in Woldhuis Exploitatie B.V. Deze vennootschap is opgericht op 26 april 2017.

c Voorraden

Betreft de voorraad van de webwinkel.

d Nog te ontvangen projectsubsidies

	31-12-2023	31-12-2022
Personele kosten	325.450	460.068
Materiële kosten	209.834	222.167
	535.284	682.235

Dit betreft de ultimo boekjaar onderhanden projecten (hierna OHW), waarvan de bestede uren en kosten hoger zijn dan de reeds ontvangen opbrengsten. Het overige OHW betreft projecten waarbij meer opbrengsten zijn ontvangen dan de bestede uren en kosten.

e Subsidies overheden

	31-12-2023	31-12-2022
Vorderingen uit hoofde van subsidies van overheden	668.756	1.331.576
	668.756	1.331.576

Deze vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

f Debiteuren en overige subsidies

Vorderingen op debiteuren	1.134.412	963.477
	<u>1.134.412</u>	<u>963.477</u>

g Overige vorderingen en overlopende activa

Vooruitbetaald en nog te ontvangen	120.226	172.831
	<u>120.226</u>	<u>172.831</u>

h Liquide middelen

De liquide middelen staan volledig ter vrije beschikking.

i Continuïteitsreserve

	2023	2022
Saldo per 1 januari	2.426.921	2.808.316
Resultaatbestemming boekjaar	167.343	(381.395)
Saldo per 31 december	<u>2.594.264</u>	<u>2.426.921</u>

De continuïteitsreserve is, conform RJ 650, gevormd voor de dekking van risico's op korte termijn en om te bevorderen dat IVN ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan voldoen. Nominaal gezien wordt de reserve getoetst aan de CBF norm en mag deze maximaal 1,5 maal de uitvoeringskosten bedragen. Gerelateerd aan de vaste personeelslasten over 2023 is de reserve uitgekomen op 23% (2022: 24%) op basis van de cijfers.

j Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserve Meerjarenvisie

	2023	2022
Saldo per 1 januari	75.000	75.000
Resultaatbestemming boekjaar	(53.479)	-
Saldo per 31 december	<u>21.521</u>	<u>75.000</u>

De Bestemmingsreserve Meerjarenvisie is een reserve die wordt gebruikt voor grotere projecten die niet vanuit reguliere middelen worden gefinancierd maar wel nodig zijn voor de benodigde 'systeemverandering'. Het gaat hier specifiek om projecten die bijdragen aan onze doelstelling op langere termijn. Jaarlijkse wordt een deel van het resultaat toegevoegd aan deze reserve.

Bestemmingsreserve verenigingsactiviteiten

	2023	2022
Saldo per 1 januari	233.221	233.221
Resultaatbestemming boekjaar	-	-
Saldo per 31 december	<u>233.221</u>	<u>233.221</u>

De Bestemmingsreserve verenigingsactiviteiten is de algemene reserve van de voormalige vereniging. De reserve wordt ingezet voor de continuïteit van de ondersteuning van afdelingen en leden van de landelijke vereniging.

Bestemmingsreserve Natuurontdekkers

Saldo per 1 januari	31.188	29.431
Resultaatbestemming boekjaar	(469)	1.757
Saldo per 31 december	<u>30.719</u>	<u>31.188</u>

In 2021 heeft de Stichting Natuurontdekkers besloten hun activiteiten onder te brengen bij Vereniging IVN en daarmee hun eigen stichting te beëindigen. Het saldo van de financiële baten en lasten uit deze activiteiten wordt jaarlijkse aan de reserve toegevoegd of onttrokken.

Bestemmingsreserve Woesteland

Saldo per 1 januari	4.171	7.614
---------------------	-------	-------

Resultaatbestemming boekjaar	(916)	(3.443)
Saldo per 31 december	3.255	4.171

Woesteland is de jongerenafdeling van IVN. Het is een werkgroep en dus onderdeel van de landelijke vereniging. Hiermee worden de financiële baten en lasten meegenomen in de jaarrekening van de vereniging.

Bestemmingsreserve Scharrelkidsfonds

Saldo per 1 januari	36.103	27.275
Resultaatbestemming boekjaar	36.722	8.828
Saldo per 31 december	72.825	36.103

In 2013 heeft het landelijk bestuur van de voormalige vereniging besloten om een deel van de geworven baten uit fondsenwerving te reserveren in een fonds ten behoeve van projecten en activiteiten binnen het thema Kind & Natuur.

	31-12-2023	31-12-2022
k Schulden aan groepsmaatschappijen		
Woldhuis Exploitatie B.V.	8.300	8.300
	8.300	8.300
l Belasting, sociale premies en pensioen		
Loonheffingen	619.721	622.912
Pensioenpremie	377.170	409.042
Toeristenbelasting	7.591	4.799
Omzetbelasting	182.372	112.468
	1.186.854	1.149.221
m Vooruitontvangen subsidies		
Tiny Forest - Nationale Postcode Loterij		-
Schone Rivieren - Nationale Postcode Loterij		223.763
Natuurrijke Schooldag - Nationale Postcode Loterij	923.500	1.609.964
Overige Projectsubsidies	3.642.224	4.034.071
	4.565.724	5.867.798
n Overige schulden en overlopende passiva		
Vakantiegeld- en dagen	391.056	338.145
Overige	101.028	141.228
	492.084	479.373

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen **Huur kantoren**

Voor de huur van kantoren zijn overeenkomsten afgesloten waarvan de verplichtingen in 2023 per maand € 45.163 bedragen. De omvang van de verplichtingen met een looptijd korter dan 1 jaar bedraagt € 436.701. Langer dan 1 jaar bedraagt de omvang van de verplichtingen € 1.321.814.

Toelichting op de staat van baten en lasten

a Baten van particulieren	2023	2022
	Realisatie	Realisatie
Contributies leden	375.155	337.048
Donaties	11.650	13.137
	<u>386.805</u>	<u>350.185</u>

b Baten van loterijorganisaties	2023	2022
Bedragen in euro's	Realisatie	Realisatie
Nationale Postcode Loterij - Reguliere bijdrage	1.350.000	1.350.000
Nationale Postcode Loterij - Extra projectbijdrage	666.500	212.320
	<u>2.016.500</u>	<u>1.562.320</u>

De besteding van de reguliere bijdrage van de NPL wordt in bijlage 1 toegelicht.

c Baten van subsidies van overheden		
c.1 Subsidie Provincies regulier	3.054.242	3.000.340
c.2 Subsidie Ministerie LNV inzake Nationale Parken	1.159.601	1.050.000
c.3 Overige subsidies overheden	6.444.286	5.921.914
	<u>10.658.129</u>	<u>9.972.254</u>

c.1 Subsidie Provincies regulier

Dit betreft de Provinciale subsidies die ten behoeve van de regionale activiteiten jaarlijks worden toegekend. De verdeling van deze subsidies wordt in bijlage 2 toegelicht. De overige subsidies die door Provincies zijn toegekend zijn opgenomen onder de 'overige subsidies overheden'.

c.2 Subsidie Ministerie LNV inzake Nationale Parken

Dit betreft de subsidie van het ministerie van Economische Zaken die ten behoeve van onze activiteiten in de Nationale Parken jaarlijks wordt toegekend. De besteding van deze subsidie wordt in bijlage 3 toegelicht.

c.3 Overige subsidies overheden

Subsidies gemeenten	2.656.380	2.746.527
Projectsubsidies provincies	1.715.635	1.588.298
Overige subsidies overheden	2.072.271	1.587.089
	<u>6.444.286</u>	<u>5.921.914</u>

d Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en diensten

Bijdragen deelnemers	155.385	237.960
Omzet accommodaties	660.553	582.497
d.1 Brutomarge webwinkel	132.133	145.839
	<u>948.071</u>	<u>966.296</u>

d.1 Brutomarge webwinkel

Omzet webwinkel	343.344	403.779
Kostprijs omzet webwinkel	(211.211)	(257.940)
Brutomarge webwinkel	<u>132.133</u>	<u>145.839</u>

e Kosten beheer & administratie

Bij het opstellen van de jaarrekening worden de bepalingen van RJ 650 toegepast omdat IVN als fondsenwervende instelling onder de werking van deze richtlijn valt. De richtlijn schrijft voor dat inzicht wordt gegeven in de bestedingen van de organisatie aan de doelstelling en aan kosten van beheer & administratie alsmede wervingskosten.

In verband hiermee is per functiegroep beoordeeld in welke mate er aan deze verschillende categorieën tijd wordt besteed. Daaruit is onderstaande verdeling voortgekomen:

Urenbesteding	Doelstelling	Kosten beheer & administratie	Wervingskosten
Management & Directie	80%	10%	10%
Projectmanagement	100%	0%	0%
Officemanagement	90%	10%	0%
Communicatie	100%	0%	0%
Fondsenwerving	0%	0%	100%
Financiën, ICT, P&O	50%	50%	0%

In de kostenverdeelstaat worden de direct en indirect toerekenbare kosten toegewezen aan de doelstelling, kosten beheer & administratie en wervingskosten. De direct toewijsbare kosten voor de doelstelling zijn alle materiële kosten voor de projecten. De niet direct toerekenbare kosten worden op basis van de relatieve urenbesteding per categorie toegerekend aan de drie categorieën, zoals weergegeven in onderstaand overzicht:

Besteding Bedragen in euro's	Natuur en gezondheid	Natuur in de buurt	Kind en natuur	Natuur en recreatie	Jongeren	Vrijwilligers en educatie	Overig
Salarissen en sociale lasten	646.939	1.822.995	2.879.644	1.580.762	487.554	758.923	768.227
Pensioenlasten	52.610	148.247	234.175	128.549	39.648	61.716	62.473
Overige personeelskosten	61.968	174.619	275.833	151.417	46.701	72.695	73.586
Afschrijvingen	9.437	26.592	42.005	23.058	7.112	11.070	11.206
Huisvestingskosten	47.881	134.922	213.126	116.994	36.084	56.169	56.857
Kantoor en algemene kosten	44.768	126.150	199.270	109.388	33.738	52.517	53.161
Directe (materiële) kosten	407.954	1.149.563	1.815.875	996.813	307.447	478.570	484.436
Totaal	1.271.557	3.583.089	5.659.928	3.106.982	958.285	1.491.661	1.509.947

Besteding	Doelstelling	Wervingskosten	Beheer & administratie	Totaal werkelijk 2023	Totaal be-groot 2023	Totaal werkelijk 2022
Salarissen en sociale lasten	8.945.045	36.071	465.079	9.446.196	10.152.000	9.399.546
Pensioenlasten	727.418	2.933	37.821	768.171	953.000	820.422
Overige personeelskosten	856.820	3.455	44.549	904.824	681.000	782.079
Afschrijvingen	130.480	526	6.784	137.790	129.000	157.737
Huisvestingskosten	662.034	2.670	34.421	699.125	671.000	622.130
Kantoor en algemene kosten	618.992	2.496	32.183	653.671	541.000	639.782
Directe (materiële) kosten	5.640.658	22.746	293.275	5.956.679	3.450.000	4.451.971
Totaal	17.581.447	70.898	914.111	18.566.456	16.577.000	16.873.667

De kosten van beheer en administratie voor 2023 in relatie tot de totale kosten bedraagt 4,9% (2022: 5,2%). De doelstelling van IVN om onder de norm van 6% te blijven is in 2023 derhalve gehaald. Gedurende 2023 was het aantal FTE 138,09.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die invloed hebben op de jaarrekening.

Verantwoording Wet normering topinkomens (WNT) van Vereniging IVN

Bestuur en Directie

De WNT is va toepassing op Vereniging IVN. Het voor Vereniging IVN toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000 (Algemeen bezoldigingsmaximum uit 'WNT Bezoldigingsmaxima 2023').

Het bestuur van Vereniging IVN werd in 2023 gevormd door de Algemeen Directeur, Jelle de Jong en na diens vertrek ad interim door Rob Meijers. De dagelijkse leiding is tevens in handen van het managementteam. De beloning van de bestuurders is als volgt weer te geven:

Dienstverband J.G. de Jong	2023	2022
Aard (looptijd)	onbepaald	onbepaald
Uren	36	36
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Periode	1/1-31/7	1/1-31/12
Dienstbetrekking	Ja	Ja

Bezoldiging	2023	2022
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	73.212	121.135
Beloningen betaalbaar op termijn	8.468	13.590
Totale bezoldiging	81.680	134.725
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	129.523	216.000

Dienstverband R. Meijers	2023
Aard (looptijd)	onbepaald
Uren	24
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,67
Periode	8/7-31/12
Dienstbetrekking	Ja

Bezoldiging	2023
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	24.852
Beloningen betaalbaar op termijn	2.429
Totale bezoldiging	27.281
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	72.454

Verantwoording adviesregeling 'Beloning directeuren Goede Doelen'

Bezoldiging directie

De Raad van Toezicht heeft op advies van de auditcommissie het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het beleid wordt periodiek geactualiseerd.

Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt vereniging IVN de Regeling beloning directeuren van goede doelenorganisaties (zie www.goededoelennederland.nl).

De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de situatie bij Vereniging IVN vond plaats door de auditcommissie. Dit leidde tot een zogenaamde BSD-score van > 491 punten met een maximaal jaarinkomen van EUR 178.309.

De voor de toetsing, aan de geldende maxima, relevante werkelijke jaarinkomens van de directie bedroegen EUR 81.680 voor J.G. De Jong (1 fte – 6 maanden) en EUR 27.281 en R. Meijers (0,67 fte - 6 maanden). Laatstgenoemde heeft tijdelijke de functie van directeur bestuurder overgenomen in dienst bij IVN.

Deze beloningen bleven binnen de geldende maxima. Het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellings, de werkgeversbijdrage pensioen, de pensioencompensatie en de overige beloningen op termijn bleven (voor De Jong en Meijers, met een bedrag van € 108.961) binnen het in de regeling opgenomen maximum bedrag van EUR 119.858 per jaar. De belaste vergoedingen/bijtellings, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn stonden bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen. De hoogte en samenstelling van de bezoldiging worden in de jaarrekening toegelicht in de toelichting op de staat van baten en lasten.

Toezichthoudende topfunctionarissen met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder

Onderstaande tabel geeft Topfunctionarissen IVN weer inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder:

Hans Gillissen	Voorzitter Raad van Toezicht
Saskia de Jonge	Vicevoorzitter Raad van Toezicht
Rolf Boersma	Lid Raad van Toezicht
Janneken Sprangers	Lid Raad van Toezicht
Bart Franken	Lid Raad van Toezicht
Jurre Mulder	Lid Raad van Toezicht
Jetske van den Bijtel	Lid Raad van Toezicht
Boudewijn Kanen	Lid Raad van Toezicht

Resultaatbestemming

De Raad van Toezicht heeft de door de Raad van Bestuur voorgestelde resultaatbestemming zoals opgenomen in de jaarrekening en weergegeven in de staat van baten en lasten 2023 goedgekeurd.

Amsterdam, 2024

Bestuur

Jan Dijstelbloem

Raad van Toezicht

Hans Gilissen (voorzitter)

Jetske van den Bijtel

Rolf Boersma

Bart Franken

Saskia de Jonge

Boudewijn Kanen

Jurre Mulder

Janneken Sprangers

Origineel getekend door Jan Dijstelbloem namens de Raad van Bestuur en de leden van de Raad van Toezicht.

Bijlage 1

Verdeling reguliere bijdrage Nationale Postcodeloterij 2023

	2023	2022
Inhoudelijke speerpunten	470.000	347.500
Kind en Natuur	162.000	50.000
Jongeren	73.000	30.000
Natuur in de Buurt	20.000	25.000
Natuur en Gezondheid	45.000	50.000
Natuur en Recreatie	70.000	115.000
Cursushuis / Natuuracademie online	50.000	70.000
Operatie Steenbreek	-	7.500
Nationale Parken	40.000	-
Natuur, klimaat & duurzaamheid	10.000	-
Campagnes	215.000	157.500
Modderdag	5.000	20.000
Buitenlesdag	35.000	35.000
Moestuiniëren	-	52.500
Hartje Winter	5.000	15.000
Slootjesdagen	-	25.000
Fete de la Nature	20.000	10.000
Voorjaarscampagnes	100.000	-
Najaarscampagne	50.000	-
Marketing & Communicatie	470.000	500.000
Corporate Communicatie	65.000	50.000
Interne communicatie	25.000	40.000
Pers, PR & Lobby	55.000	55.000
Website	70.000	100.000
Digital	75.000	75.000
Systeem/CRM	50.000	30.000
Fondsenwerving	5.000	20.000
Mens en Natuur	75.000	75.000
Op Padcast Natuurgidsen	-	5.000
Route app	25.000	10.000
Lokale PR en werving	5.000	10.000
Ledenwervingsacties	20.000	30.000
Functioneren van de Vereniging	190.000	310.000
Samen meer Bereiken	25.000	120.000
Ledenservice en -administratie	100.000	75.000
Ledenpanel	5.000	5.000
Besturing IVN	10.000	20.000
Secretaris	25.000	75.000
Voorzittersdag	-	5.000
Training vertrouwenspersonen	5.000	5.000
Kind en Natuur: Natuurontdekkers	-	5.000
Bestuurlijke projecten	-	-
Verzekering	20.000	-
Bereik- en impactmeting	-	-
Regionale bijdragen	5.000	35.000
Totaal besteed	1.350.000	1.350.000

Bijlage 2

Verdeling reguliere subsidie provincies 2023

In onderstaand overzicht staan de bedragen vermeld overeenkomstig de subsidieaanvragen en subsidiebeschikkingen voor reguliere jaarlijkse subsidies van de verschillende provincies.

	2023	2022
Provincie Drenthe	385.407	330.453
Provincie Flevoland	158.384	151.419
Provincie Fryslân	192.900	217.600
Provincie Gelderland	304.269	292.449
Provincie Groningen	134.500	124.000
Provincie Limburg	260.945	250.904
Provincie Noord-Brabant	178.659	175.615
Provincie Noord-Holland	194.000	200.750
Provincie Utrecht	212.904	206.312
Provincie Zeeland	702.624	720.838
Provincie Zuid Holland	329.650	330.000
	3.054.242	3.000.340

Bijlage 3

Subsidie Nationale Parken 2023 - Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

In de kolom toezegging zijn de bedragen vermeld overeenkomstig de aanvraag en de brief van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (kenmerk DGNV / 26462069, verplichtingnummer: 1400013469)

In de kolom besteed zijn de werkelijke bestede en ingehuurde uren vermeld met daarnaast de omrekening in geld tegen normtarieven.

	Toezegging	Besteed door IVN	
	euro	uren	euro
Lauwersmeer	67.263	731	67.263
Schiermonnikoog	37.812	39	4.316
Detachering Schiermonnikoog			33.497
De Alde Feanen	37.813	387	37.813
Drents-Friese Wold	54.586	558	54.586
Dwingelderveld	25.135	257	25.135
Drentsche Aa	67.262	733	67.262
Weerribben-Wieden	67.224	745	67.224
De Sallandse Heuvelrug	62.788	726	62.788
De Hoge Veluwe	37.813	386	37.813
Utrechtse Heuvelrug	33.338	347	33.338
Duinen van Texel	140.619	1.101	140.619
Zuid-Kennemerland	71.303	769	71.303
Oosterschelde	134.002	1.518	134.002
De Biesbosch	33.338	375	33.338
De Loonse en Drunense Duinen	59.256	699	59.256
De Grootte Peel	34.910	400	34.910
De Maasduinen	34.910	371	34.910
De Meinweg	34.910	396	34.910
Grenspark De Zoom-Kalmthoutse Heide	24.274	255	24.274
Landelijke ondersteuning	50.520	516	50.520
Nieuw Land	50.524	629	50.524
	1.159.600	11.938	1.159.601

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van toezicht en het bestuur van IVN, Instituut voor Natuureducatie en duurzaamheid

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van IVN, Instituut voor Natuureducatie en duurzaamheid (hierna: IVN) te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van IVN per 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 Fondsenwervende organisaties (hierna: RJ 650) en de bepalingen van en krachtens de Wet normering topinkomens (hierna: WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. de staat van baten en lasten over 2023; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol WNT vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van IVN zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, die bestaat uit:

- Bestuursverslag;
- Overige gegevens;
- Bijlage 1: Verdeling reguliere bijdrage Nationale Postcode Loterij 2023;
- Bijlage 2: Verdeling reguliere subsidies provincies 2023;
- Bijlage 3: Subsidie Nationale Parken 2023 – Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van RJ 650 is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in RJ 650 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met RJ 650.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met RJ 650 en de bepalingen van en krachtens de WNT. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vereniging.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol WNT, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vereniging;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een vereniging haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Amsterdam, 10 juli 2024

Forvis Mazars N.V.

Origineel was getekend door drs. M. van Dijk RA